Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 45 (16568) | 1984 оной февралиин 22, среда | Сэн 3 мүнгэн.

1984 МАРТЫН 4
СССР-эй Верховно Соведэй hунгалта

ШЭНЭ ЗОРИЛГОНУУДЫЕ БЭЕЛҮҮЛХЭ

hунгагшад П. Н. ДЕМИЧЕВТЭЙ уулзаба

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, совет хүнүүд ажахын ба соёлой байгуулалтада шэнэ амжалтануудые туйлаба. Манай обществын үзэл сурталай-политическэ нэгэдэл улам бэхижүүлэгдээ, социалис арадай засаг саашадань хүгжөөгдөө. Московско областиин Люберецкэ hунгуулиин округой hунгагшадай энэ округhоо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидат — КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй соёлой министр Петр Нилович Демичевтэй февралиин 20-до болоhон уулзалгын үедэ энэ тухай тэмдэглэгдэhэн байна.

Коммунистнууд болон партийнаhаа бэшэ хүнүүдэй бата нэгэдэлэй кандидатуудай түлөө hунгалтын үдэр нэгэн hаналтайгаар дуугаа үгэхые бүхы hунгагшадые уряалаад, депутадта кандидадай этигэмжэтэ нюур — Томилинско полупроводниковэ приборнуудай заводой директор Л. А. Петров П. Н. Демичевэй ажабайдалай харгы зам тухай хөөрэбэ.

Коммунистнууд болон бүхы совет арад партиин ленинскэ Центральна Комитедые, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрое нягтаар тойрон жагсана гэжэ үгэ хэлэгшэд мэдүүлээ.

Сугларагшадта хани халуунаар угтагдажа, П. Н. Демичев үгэ хэлэбэ. Тэрэниие СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлhэн Люберецкэ районой ажалшадта гүнзэгы сэдьхэлhээ баяр баясхалан хүргэхэ зуураа, намда олгогдоhон этигэл найдал хадаа нэн түрүүн Советскэ Союзай Коммунис партиин, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедэй дотоодын болон гадаадын политикые hунгагшад нэгэн hаналтайгаар дэмжэжэ байна гэжэ тэрэ хэлээ. Тэрэнэй ушар болоно гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдүүлбэ.

Орондомнай, бухы совет арадта гашуудалта үдэрнүүд тохёолдоhон байна гэжэ депутадта кандидат хэлэбэ. Ленинскэ партиин ба Совет гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, үнэн сэхэ марксист-ленинец Юрий Владимирович Андропов наhа бараба.

КПСС-эй ЦК-гай hаяхан болоhон Пленум манай ленинскэ партиин болон Совет гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша нүхэр К. У. Черненкые КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретаряар нэгэн дуугаар hунгаба. Партийна ба гүрэнэй хүдэлмэриин айхабтар ехэ дүй дүршэлтэй, элитэ ехэ хүтэлбэрилэгшын шэнжэ шанарнуудтай, марксизм-ленинизмын гол ёhонуудта, коммунизмын суртал hургаалнуудта хизааргүй үнэн сэхэ Константин Устинович Черненко манай партиин ленинскэ хараа шэглэлые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа, бэлиг шадабаряа элсүүлэн үгэлөө байна.

hунгалтын урда тээхи — бүхы hунгагшадта, СССР-эй эрхэтэдтэ КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаhан Хандалга дотор урда hунгалтаhаа хойшо үнгэрhэн жэлнүүдтэ Советүүдэй ороной түйлаhан амжалтанууд харуулагдана, ороной социально-экономическэ ба соёлой хүгжэлтын гол зорилгонууд, шэглэлнүүд тодорхойлогдоно гэжэ П. Н. Демичев саашадаа хэлэбэ. Социализмын түүхэтэ түйлалтануудаар омогорхохо ёhоороол омогорхонобди. Ниитын ажабайдалай бүхы асуудалнуудаар ехэ амжалтанууд түйлагдаа гэжэ совет хүн бүхэн ойлгоно, мэдэрнэ. Капитализмhаа социализмын үндэhэн булюу байлганууд мүнөө улам элеэр харагдана.

Мүнөө СССР дэлхэйн экономикодо түрүү үүргэ дүүргэхэ ёhоороол дүүргэнэ. Тэрэ 30 гаран гол зүйлэй промышленна продукци үйлэдбэрилгөөр дэлхэй дээрэ түрүү hуури эзэлнэ. Гэбэшье экономикые саашадань хүгжөөхын тула арадай ажахыда бага бэшэ арга нөөсэнүүд бии.

1984 он ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, тэрэнэй социальна шэглэлые бэхижүүлхэ хэрэгтэ шухала шата болохо ёhотой гэжэ депутадта кандидат тэмдэглэбэ. Түйлаhан амжалтанууд хүгжэлтэ табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй даабаринуудые дүүргэжэ, улуулан дүүргэхэ шадаха байнабди. Түсэбөө гадуур ажалай бүтээсые 1 процентээр дээшэлүүлхэ, продукциин өөрhэн үнэ сэнгые 0,5 процентээр хямдаруулха зорилго амжалтатайгаар дүүргэхын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ шухала.

Мүнөө хүдэлмэриин бүхы участогуудта манай түйлаhан амжалтанууд хүнүүдэй мэргэжэлэй ба политическэ соёл болбосоролой хэмжээгээр тодорхойлогдоно гэжэ үгэ хэлэгшэ саашадаа мэдүүлбэ. Ниитэ-политическэ, үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин hайжаруулагдахада, совет обществын экономическа ба социальна хүгжэлтын үндэhэн шухала зорилгонууд амжалтатайгаар шиидхэгдэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленум үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын ба пропагандистска бүхы хүдэлмэриие хүгжэлтэ түгэс социализмые наринжуулан hайжаруулгын үедэ парти болон арадай шиидхэжэ байhан ехэ, орёо зорилгонуудай хэмжээндэ табиhан байна.

Хүгжэлтэ түгэс социализмые наринжуулан hайжаруулгын, эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтые хурдадхалгын зорилгонууд hуралсалые шэнэдхэн хубилгаха эрилтэ табина.

КПСС-эй ЦК-гай зохёомоо, бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэлгэдэ табиhан «Юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй hургуулиие хубилган шэнэлэлгын гол шэглэлнүүд» тухай проект hургуулиин бүхы хүдэлмэриие хүгжэлтэ түгэс социализмын обществын эрхэ байдалда, эрилтэ хэрэглэмжэнүүдтэ зохиhон тон шэнэ хэмжээндэ гаргаха гэhэн зорилготой байна.

Июниин Пленум соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй урда шэнэ, харюусалгатай зорилгонуудые табяа hэн. hүүлэй жэлнүүдтэ ниитэ арадай зүгhөө hайшаалда хүртэhэн олохон элитэ ехэ зохёолнуудаар баяжуулагдаhан совет искусствын түйлалтанууд тухай үгэ хэлэгшэ дэлгэрэнгыгээр хөөрэбэ.

Депутадта кандидат уласхоорондын байдалай гол шухала асуудалнуудта тогтожо хэлээ.

КПСС-ые нягтаар тойрон жагсаhан бүхы совет арадай бата нэгэдэлтэй байhые, коммунис байгуулалтын замаар тэдэнэй дабшахые тэдэнэй хэлбэришэгүйгөөр шиидэнхэй байhые СССР-эй Верховно Соведэй hунгалтын элирхэйлэн харуулха байhаниинь дамжаггүй гэжэ П. Н. Демичев үгынгөө түгэсхэлдэ тэмдэглэбэ.

(ТАСС).

ОБЩЕСТВЫН, ХҮН БҮХЭНЭЙ АША ТУhАДА

hунгагшад В. М. ЧЕБРИКОВТЭЙ уулзаба

Тус округhоо СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидат КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Гүрэнэй аюулгүй байдалые сахиха комитедэй түрүүлэгшэ Виктор Михайлович Чебриковтэй Сухумиин — Ленинскэ hунгуулиин округой hунгагшад февралиин 20-до Сухумида уулзаба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Грузиин Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. А. Шеварднадзе, Абхазай АССР-эй хүтэлбэрилэгшэд, үйлэдбэриин түрүүшүүл, ниитын түлөөлэгшэд президиумдэ hууба.

Депутадта кандидадай этигэмжэтэ нюур — Грузиин Субтропическа ажахын институдай научна хүдэлмэриин талаар проректор Б. Ш. Ашуба В. М. Чебриковэй ажабайдалай зам тухай хөөрэжэ үгөө, hунгалтын үдэр коммунистнууд болон партийна бэшэ хүнүүдэй эбдэршэгүй нэгэдэлэй кандидадуудай түлөө нэгэн hаналтайгаар дуугаа үгэхые hунгагшадые уряалаа.

Бүхы hунгагшадта, СССР-эй эрхэтэдтэ КПСС-эй Центральна комитедэй хандаhан Хандалга ажалай ба политическэ ехэ дэбжэлтэ үүсхээ, экономико ба соёл хүгжөөлгэдэ, КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ ехэ амжалтануудаар hунгалтые угтаха эрмэлзэл хүсэл түрүүлээ гэжэ суглаан дээрэ үгэ хэлэгшэд онсолон тэмдэглэбэ.

Сугларагшадта халуунаар угтагдажа, В. М. Чебриков үгэ хэлэбэ. Ехэ этигэл найдал үзүүлhэнэйнь түлөө баяр баясхалан хүргөөд, ороной гүрэнэй засагай дээдын зургаанай депутадта кандидадаар дэбжүүлhэн ушарые Советскэ Союзай Коммунис партида хизааргүйгөөр этигэдэг байhанай гэршэ гэжэ нэн түрүүн сэгнэнэб гээд тэрэ хэлэбэ.

hунгуулиин кампаниин үедэ ажалшад манай партиин политикые нэгэн дуугаар ба халуунаар дэмжэнэ, партиин ба арадай бата нэгэдэлые, КПСС-эй ленинскэ Центральна Комитедые, ЦК-гай Политбюрое тойрон нягтаар жагсалгые үнэншэмөөр харуулба.

Бүхы наhаяа коммунис уг зорилгонуудта алба хэлгэдэ зорюулhан манай социалис Эхэ ороной гайхамшагта хүбүүн Юрий Владимирович Андроповтой ороноймнай уйдхар гашуудалтайгаар хахасаhан үдэрнүүдтэ энэнь илангаяа элеэр харагдаа. Коммунис партиин ба Совет гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша нүхэр Черненко Константин Устиновичые КПСС-эй Центральна Комитедэй Генеральна секретаряар манай партиин ЦК-гай ээлжээтэбэшэ Пленум нэгэн дуугаар hунгаба. Түрэл партидаа хизааргүй ехээр этигэдэг совет арад Пленумэй шиидхэбэриие сүм hайшаан дэмжэhэн байна. Нүхэр К. У. Черненко хадаа олониитэ ажалшадай бэлигтэй эмхидхэлшэ, манай партиин политикые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө нугаршагүй тэмсэлшэ, партийна ба гүрэнэй хүтэлбэриин ленинскэ ёhо гурнмые хүгжөөн батадхалгада ехэ юумэ хэhэн хүн гэжэ бүхы совет хүнүүд hайн мэдэдэг.

Ороной гүрэнэй засагай дээдын зургаанда hунгалта хадаа манай ороной ажабайдалай ехэ ба шухала үйлэ хэрэг болоно гэжэ В. М. Чебриков үгэеэ үргэлжэлүүлбэ. Верховно Соведтэ hунгамалнуудаа эльгээхэдээ, тэдэнэртэ захяануудые үгэхэдөө, манай олон үндэhэ яhатанай Эхэ ороной ажалшад совет Конституцяар лаб хангагдаhан гүрэниие хүтэлбэрилгэдэ хабаадаха эрхээ бэелүүлнэ бшуу.

Совет демократическа гурим хадаа социализм байгуулха ехэ хүсэтэй арга болоно. Ажалша хүнүүдэй үүсхэлые, зохёохы бодолые, сог залита хэрэгые бууруулдаг, бүхы юумые усадхангүй, манай демократиие наринжуулан hайжаруулха арга үгы юм.

Саашань үгэ хэлэгшэ гадаадын политикын зарим асуудалнууд дээрэ тогтон хэлээ. Совет хүнүүдэй аюулгүй байдалые ба амгалан ажабайдалые хангалгада, хүгжэлтэ түгэс социалис обществые наринжуулан hайжаруулхын тула эрхэ нүхэсэл байгуулгада манай гадаадын политика шэглүүлэгдэнхэй гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Социализмын амжалтанууд, бодото арадай засагай илан мандалга манай үзэл сурталай дайсадай хоро шарые бусалгадаг. Совет политическэ байгуулалта, социалис байгуулалтын бодото туйлалтанууд тушаа тэдэнэр худал хуурмаг хардалга мүрдэлгэ үүдхэдэг байха юм. «Ниитын политическэ байгуулалта болохо социализмые усадхаха» гэhэн ангиин зорилгонуудаа США-гай мүнөөнэй засаг захиргаан нюуса далдагүйгөөр ба hэнгэргүйгөөр соносхоно. Тиин үнэхөөрөөшье империалис гүрэнүүдэй тусхай албанууд социалис байгуулалтые hүнөөхэ гү, али тэрэнэй хүгжэлтэдэ бэрхэшээлнүүдые тохёолдуулха талаар дайсан харша ябуулгануудаа үргэдхэхые үсэд оролдоно гээшэ. Энэ зорилгоор тэдэнэр тагнуул хэнэ, үзэл сурталай талаар hүйдхэлнүүдые үүдхэнэ, манай экономикын хүгжэлтын замда бэрхэшээлнүүдые тохёолдуулхые оролдоно.

Партиин саг үргэлжын хүтэлбэри доро хүдэлхэ зуураа, гүрэнэй аюулгүй байдалые сахиха зургаанууд империалис гүрэнүүдэй тусхай албануудай гэмтэ hанаашалгануудые буруу hүргэдэг, манай гүрэнэй, ниитын байгуулалтада халдан ородог хүнүүд тушаа эрид шууд хэмжээнүүдые абадаг байна.

hүүлэй жэлнүүдтэ чекистнүүд империалис тагнуулай хэдэн арбаад агентнүүдые, соведүүдтэ харша гадаадын түбүүдэй эмиссарнуудые элирүүлжэ, аюулгүй болгоhон, США-гай ЦРУ-гай хэдэ хэдэн хүдэлмэрилэгшэдые тагнуул хэхэ үедэнь балшыса бариhан байгаа.

Манай гүрэнэй ба обществын аша туhые аршалан хамгаалхадаа, гүрэнэй аюулгүй байдалые сахиха зургаанууд совет эрхэтэд бүхэнэй аша туhые хамгаална гээшэ. Юуб гэбэл, социалис обществодо эдэ аша туhань сүм таарадаг байха юм. Имагтал тиимэhээ социалис хуулиие наринаар сахидаг гүрэнэй аюулгүй байдалые сахиха зургаануудай ажал ябуулгые олониитэ ажалшад сүм дэмжэдэг байна.

Капитализмда эсэргүү тэмсэлдэ социализм булижа гарадаг, газар дэлхэй дээрэхи олон түмэн ажалшадай ухаан бодолдо, мэдэрэлдэ тон ехэ нүлөө үзүүлдэг юм гэжэ үгынгээ түгэсхэлдэ В. М. Чебриков хэлэбэ. Социализмын асари ехэ арга боломжонууд, капитализмhаа түүхэтэ булюу hайн талань ерээдүйдэ шэнээр гэршэлэгдэхэ байhаниинь дамжаггүй.

(ТАСС).

ХАНИ ХАЛУУН УУЛЗАЛГАНУУД

Районой ажалшад соёлойнгоо ордондо олоороо сугларжа, Улаан-Үдын хүдөөгэй hунгуулиин 361-дэхи округhоо СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат, КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь **А. М. Беляковтой** уулзаба. Энэ суглаае арадай депутадуудай Баргажанай районно Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ К. М. Шурыгин нээжэ, СССР-эй Верховно Соведэй hунгалтын үдэрые районой ажалшад ажалай эрхим бэлэгүүдтэйгээр угтахын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэнхэй гээд мэдүүлээ.

Этигэмжэтэ нюур, Баргажанай лесгромхозой партийна комитедэй секретарь М. Г. Тоут депутадта кандидат А. М. Беляковай намтар тухай сугларагшадта дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөөд, hунгуулиин үдэр тэрэнэй түлөө нэгэ хүндэл адляар дуугаа үгэхыень уряалhан байна.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон, Социалис Ажалай Герой Д-Н. Б. Сундуев, районно хэлхээ холбооной үзелай телефонистка В. Д. Позднякова, «Бурятцелинстрой» трестын 101-дэхи оньhожоруулагдамал нүүдэл колоннын штукатур-шэрдэгшэ Н. П. Седунова, Хилганын колхозой правлениин түрүүлэгшэ Б. Б. Ринчинов, Уланай колхозой отделениие эрхилэгшэ Л. Б. Линхоев, түбэй заhабарилгын мастерскойн партийна организациин секретарь П. И. Башаров гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, ажалша коллективүүдэйнгээ болохоёо байгаа hунгалтын үдэрые ажалай ямар бэлэгүүдтэйгээр угтахын түлөө оролдожо байhан тухай, мүн түйлаhан амжалтанууд дээрэ тогтон дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэhэн, мартын 4-нэй үдэр бата нэгэдэлэй түлөө бултадаа дуугаа үгэхыень эндэ сугларагшадые уряалhан байна.

Суглаанай түгэсхэлдэ үгэ хэлэhэн депутадта кандидат **А. М.** Беляков иимэ ехэ этигэл найдабари үзүүлhэндэнь hунгагшадта баярые хүргэhэн, таанадай үгэhэн захяа заабаринуудые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө оролдохоб гэжэ эндэ сугларагшадаар дамжуулан, бүхы районой hунгагшадые найдуулаа.

Манай корр.

* * *

Буряадай гүрэнэй Ленинэй орденто оперо болон баледэй академическэ театр соо залуу hунгагшад олоороо сугларба. Улаан-Үдын Советскэ районой промышленна предприятинуудай, эмхи зургаанууд болон организацинуудай, дээдэ hургуулинуудай түлөөлэгшэд СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадууд — Буряадай гүрэнэй оперо болон баледэй академическэ театрай дуушан, РСФСР-эй Гүрэнэй шангай лауреат **Д. Ц. Дашиевтай** Улаан-Үдын локомотив-вагон заhабарилгын заводой дизельнэ цехэй слесарьнуудэй бригадир **Ю. Н. Родьевтой** уулзахаяа эндэ ерээ бшуу.

Тус уулзалгые КПСС-эй Советскэ райкомой нэгэдэхи секретарь В. Н. Башкеев нээжэ, СССР-эй Верховно Соведэй болохоёо байhан hунгалта тухай хураангыгаар хөөрэжэ үгэбэ.

Улаан-Үдын городской hунгуулиин 360-дахи округhоо дэбжүүлэгдэhэн СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидат Ю. Н. Родьевой этигэмжэтэ нюур — ЛВРЗ-гэй аппаратна цехэй мастер Н. Г. Теренина депутадта кандидадай ажалай намтар тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөөд, hунгалтын үдэр бултадаа нэгэ хүн шэнгеэр дуугаа үгэхыень hунгагшадые уряалба. Удаань Советскэ hунгуулиин 517-дохи округhоо дэбжүүлэгдэhэн СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидат Д. Ц. Дашиевай этигэмжэтэ нюур — Улаан-Үдын кооперативна техникумэй багша З. Н. Белых депутадта кандидадай зохёохы ажал ябуулга тухай сугларагшадта hонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө.

Буряадай гүрэнэй Ленинэй орденто оперо болон баледэй академическэ театрай залуу дуушан В. Б. Бальжинимаев үгэ хэлэхэдээ, РСФСР-эй арадай артист Д. Ц. Дашиевай гүйсэдхэhэн олон рольнууд тухай хөөрэбэ. Тиихэдээ тэрэ оперо болон баледэй театрай байшангые hэльбэн заhабарилха асуудалые шиидхэхэ хэрэгтэ СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадай туhалха тухай захяа үгэбэ.

Улаан-Үдын шэлэй заводой шэл багсалагша Л. М. Абидуев заводой хүдэлмэришэдэй зүгhөө засагай дээдын зургаанай депутадта кандидадта захяа үгэхэдөө, залуу гэр бүлэнүүдэй ажаhууха гэр байрануудые олоор бариха шухала гэбэ. Энэ манай заводой хүдэлмэришэдэй захяа гээшэ гэжэ үгэ хэлэгшэ онсолбо.

Тэрэшэлэн уулзалга дээрэ Улаан-Үдын горпромторгын үхибүүдэй эд бараанай магазинай наймаалагша Е. Г. Башлянова, Зүүн-Сибириин технологическа институдай студентка Ирина Алешина, Улаан-Үдын хоёрдохи hургуулиин багша О. '. Воронина, ВЛКСМ-эй Советскэ райкомой секретарь Б. Д. Банзаров гэгшэд үгэ хэлээ. Тэдэнэр СССР-эй Верховно Соведэй hунгалтын үдэртэ эмхитэйгээр, эдэбхитэйгээр бэлдэжэ байнабди гэжэ мэдүүлбэ

СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудта кандидадууд Ю. Н. Родьев, Д. Ц. Дашиев гэгшэд сугларагшадаар халуунаар угтагдажа, hунгагшадайнгаа этигэл найдабари харюулан, бүхы хүсэ шадалаа, бэлиг шадабаряа Эхэ оронойнгоо, арадайнгаа аша туhада зорюулхабди гэжэ мэдүүлбэ.

hүүлээрнь оперо болон баледэй артистнуудай ехэ концерт болобо. Тэрэ концертдэ СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат, РСФСР-эй арадай артист Д. Ц. Дашиев хабаадалсаа.

С. ОЧИРОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

У К А З

НҮХЭР А. С. СЕРЕБРЯКОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ТЕЛЕВИДЕНИИН БОЛОН РАДИО-ДАМЖУУЛГЫН ГҮРЭНЭЙ КОМИТЕДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭЭР ТОМИЛХО ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **тогтооно:**

Нүхэр Серебряков Александр Самбуевичые Буряадай АССР-эй Телевидени болон радио-дамжуулгын гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшээр томилхо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1984 оной февралиин 21.

ШАГНАЛ

Партийна болон совет органуудта олон жэлэй туршада аша үрэтэйгөөр ажаллаhанайнь түлөө, түрэhөөр 50 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдкомой секретарь Игорь Алексеевич **Портнягиниие** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

* * *

Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ удаан саг соо аша үрэтэйгөөр ажаллаhанайнь түлөө, түрэhөөр 50 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, хүдөө ажахые үйлэдбэриин-техническэ талаар хангаха Хориин районно нэгэдэлые эрхилэгшэ Юрий Васильевич **Белоусовые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

ТҮРҮҮШЫНХИЕЭ БАРЛАГДАБА

«Арадай депутадуудай Соведүүд» гэhэн тайлбари түрүүшынхеэ барлагдан гаргагдаба. Ленинэй зохёолнууд, партийна документнууд, СССР-эй Конституциин, союзна ба автономито республикануудай Конституциин дүримүүд, хуулиин ба эрхын бусад документнүүд, Соведүүдэй хүдэлмэриие согсололгын дүнгүүд тэрээндэ оруулагдаа.

Политическэ литературын хэблэлдэ тус тайлбари барлагдан гаргагдаба.

(ТАСС).

...АГШАДАЙ ...ӨӨТЭЙ САГ

...радай гэгээрэл тушаа В. И. Ленинэй ...нуудые бэелүүлэн. совет hургуулиин ...шанарые наринжуулан hайжаруулха хэ...гэлжэ анхаралаа хандуулдаг. «Юрэн... ба мэргэжэлэй hургуулиие хубилган ...л шэглэлнүүд» тухай КПСС-эй ЦК-гай ... гуримыень үшөө дахин гэршэлбэ. Орон ...тоодо манай республикын арадай гэгээрэ...лэдэй олониитын хабаадалгатайгаар зүб... байhан тус проект совет hургуулиин хүг...хи хараа замуудые тодоруулжа үгэнэ. ...н ерээдүйн байгуулагшадые ажал хүүлэ...рлуулжа hургаха тухай нилээн тодорхой...о хэлэгдэхын хажуугаар эдир үетэниие ... бодолтойгоор, арюун hайхан сэдьхэлтэй...шээр хүмүүжүүлхэ асуудалда горитой ан...гданхай байна.

...ургуулиhаа гадуур эмхи зургаануудай үүр...ой. «hургуулиhаа гадуур эмхи зургаануу...онүүдэй болон hурагшадай ордонгуудые, ...эдир технигүүдэй болон эдир натуралист...нуудые, спортивна, хүгжэмэй, уран зура...ическа hургуулинуудые, хүүгэдэй библио...онернүүдэй лагерьнуудые саашадань хүг...жал ябуулгын үргэн шэглэлнүүдтэй, hур...р эмхи зургаануудай комплекснуудые рай... болгохо байна» гэжэ проектын V бүлэгэй ...ын эхиндэ хэлэгдэнэ. Тодорхойлбол, үхи...диршүүлэй ниитын хүмүүжүүлгэдэ КПСС ...харал хандуулжа, тунхаглаhан проект соо...лда тусхай бүлэг зорюулhан байна бшуу. ... сүлөөтэй сагые зүбөөр эмхидхэжэ, али... хүмүүжэхэ хэрэгтэнь hургуулиhаа гадуур ...дай дүүргэдэг үүргэ урда тээньшье бага ...б даа. Тэдэнэй тооншье жэлhээ жэлдэ оло... Жэшээнь, 1983—1984 онуудай hуралсалай ...hургуулиhаа гадуур яhала олон эмхи зур...ка соомнай тоологдожо байгаа. Онсолбол, 3 байшан, хүүгэдэй болон эдиршүүлэй ...hургуули, эдир технигүүдэй республикан...нци, эдир аяншадай болон эдир натурали...шнууд гэхэ мэтын эмхи зургаанууд hураг...элдэ горитойгоор нүлөөлдэг. Гадна хүг...урагай, искусствын 83 hургуулинууд эдир ...е хүгжөөжэ, гоё hайханда дуратайгаар хү...охёохы ажалтанай ерээдүйн халааниие за...дэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулжа байдаг.

...убликын эдэ эмхи зургаануудай ажал ябуул...үлэй үедэ яhала дээшэлжэ байнхай. hур...ерскэ болон комсомолой эмхинүүдэй ябуул...мүүжүүлгын хүдэлмэридэ горитойхон туhа ...й оруулжа байдагынь hарсалтагүй. Октябрь... Захааминай, Бэшүүрэй, Онохойн, Зага...юзерскын пионернүүдэй байшангууд хадаа ...буулагдадаг хүдэлмэриин методическа тү... тэхээр.

...ргуулинуудта, hурагшадай ажаhуудаг га...жогуудые эмхидхэхэ талаар Постышевой ...онернүүдэй городской байшан нилээн ехэ ...лонхой.

...пионернүүдэй байшангуудай кружогуудай ...хүмүүжэлгүй гэхэ гү, али журамаа алдан...үсөөноор хабаадуулагдана. Тоогоорнь аба... кружогуудта ябадаг бүхы эдиршүүлэй орой...оцентнь лэ журам эбдэдэг үхибүүд байдаг. ...ужогто бэшүүлээд, бага зэргэ ябаад лэ бо...эжэ урогойнгоо hүүлээр юушье хэнгүй, үйл... «hула орхиhон hур, дэмы орхиhон дээ... ябахадаа, элдэб муу ябадал гаргадаг гэжэ ...имэhээ журамгүй, халтирхай замда орохо... эдиршүүлые суранзан мэтээр татажа, hо...ибуляажа», кружогой хүдэлмэриин амта та...охи үүсхэлыень бадаруулжа шадаха гээшэ ...ье, түрэлхидэйшье нангин уялга болоно.

...ор саг үргэлжэ ябуулагдажа байдаг уран ...элмэри, искусствын болон хүгжэмэй hур...ибүүнэй оюун мэдэрэлые хүгжөөжэ, сэдь...ль баяжуулдаг, арюун hайхан болгодог гэ...лирүүлэгдэhэн байна. Тиимэhээ хүгжэмэй, ... искусствын hургуулинуудай республика ...шоржо байдагынь hайн үзэгдэл гэжэ сэгнэг...е юумэнэй гоё hайханиие сэгнэжэ hураhан ... харгыда хожомынь ородоггүй, нэгэ шэглэ...сотойгоор ажаллажа шададаг болонхой байдаг. ...рожно районой 46-дахи hургуулиин үндэ...айгуулагдаhан искусствын 9-дэхи hургуулиин ...элые сэгнэмээр. Эхин классай hурагшад тү...бан жэлдэ ниитэ-эстетическэ таhагта hурал... зураг, сценическэ уран уншалга, ритмикэ, ...мэ дүрбэн шэглэлээр тус таhагта hуралсал ... hурагшадай хүмүүжэлгэдэ хоёр коллектив ...р хабаадана гэжэ тэмдэглэлтэй.

...ай бэсын тамирай хатуужалда, сэдьхэл бо...үүжэлгэдэ эдиршүүлэй спортивна hургуули...эгэ бэелүүлхэ зэргэтэй. Энэ талаар Загарайн, ... районуудай хүүгэдэй болон эдиршүүлэй ...ургуулинууд муу бэшээр хүдэлнэ.

...амта юрэнхы эрдэмэй hургуулида спортив...ы hаа, физкультурын хэшээлэй муугаар үн...аа, эдиршүүлэй спортивна hургуули юу хэжэ ...даа? Республикын зарим hургуулинуудта ...ал үгы. Тиимэ зал хадаа хэшээлэй hүүлээр, ... гадуур спортивна хүдэлмэри ябуулжа, hу...лөөтэй сагые эмхи гуримтайгаар үнгэргэхэ ... байна бшуу. Тиимэhээ партийна, совет ор...жахынуудай шефүүдэй туhаламжаар бүхы ...дые спортивна залтай болгохо хэмжээнүүд ...ой.

...оhэдынь ажаhуудаг газарнуудта hурагшадай ...агдадаг хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие үндэ...жаруулха хэрэгтэй. Хэшээлhээ гадуур сагта ...ын хүдэлмэриин бүхы арга боломжонуудые ...рээндэ бүхы hурагшадые хабаадуулха шуха... уран hайханай шадабариие, тэдэнэй дунда ... хүдэлөөе хүгжөөхэ, hонирхол hонирхолоорнь ... техническэ болон уран зурагай кружогуу...вна секцинүүдые байгуулха. Арадай депу...ютагай Соведүүдэй гүйсэдкомууд үхибүүдэй ...шүүлтэй хүдэлмэри ябуулхын тула олон зо...гэрнүүд соо тусхай таhалга гаргажа үгэхэ, ...хеэрэн бэлдэхэ ёhотой»,—гэжэ проект соо ...hургуулиhаа гадуур ябуулагдаха хүмүүжүүл...мэри хадаа олониитын, партийна хэрэг гэжэ ...эдэ үгэпүүд гэршэлэн харуулна.

... үхибүүдэй саашанхи хуби заяанай түлөө ...агаа зобожо, hургуулиhаа гадуур эмхи зур... хүдэлмэриие эрид hайжаруулхын тула энэ хү... олониитые, шефүүдые, түрэлхидые олоор ха... тула оролдохо шухала.

...ИИН ҮНЭН СЭХЭ ХҮБҮҮН

...с партиин ба Со... элитэ ехэ ажал ...А. Н. Косыгинай ...30 жэлэй ойдо зо...ан баярай суглаан ... 20-до Москвада. ... ЦК-гай дэргэдэхи ...ленинизмын ин... болобо.

...кэ партиин үнэн сэ...лэй, ажахын бай... элитэ ехэ эмхид...ажабайдалай харгы, ...ай ИМЛ-эй дирек...емик А. Г. Егоров ...глаан дээрэ үгэ хэ...сад хүнүүд тэмдэг... Н. Косыгин партий...гүрэнэй ажал ябуул...дүй дүршэлөө, эрдэм ... манай орон дотор ...с байгуулалтын хэ...үүлэн үгэhэн, КПСС-...овет гүрэнэй гадаа...итическэ хараа шэг...бэелүүлгэдэ ехэ ху...оруулhан байгаа.

Коммунис парти хүгжэлтэ түгэс социализмые наринжуулан hайжаруулха хараа шэглэлээ, эб найрамдалта гадаадын политикаяа залан сэхээр бэелүүлнэ гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Партиин политикые уг залгамжалан бэелүүлхэ хүсэлэнтэй байhанаа КПСС-эй ЦК-гай февралиин (1984 он) Пленум үшөө дахин харуулба.

К. У. Черненкые КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретаряар hунгаха гэhэн Пленумэй шиидхэбэриие манай бүхы парти, совет арад халуунаар hайшааба, тэрэнэй хэлэhэн үгые ажал ябуулгынгаа дайшалхы программа мэтээр хүлеэн абаба гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

Эрдэмтэд, партийна хүдэлмэрилэгшэд, пропагандистнууд, КПСС-эй ветеранууд суглаанда хабаадаhан байна.

(ТАСС).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ЗОРИЛГОНУУД ТОДОРХОЙЛОГДОО

КПСС-эй Улаан-Үдын райкомой пленум боложо үнгэрбэ. «Партиин ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй дүнгүүд ба ажалай, үйлэдбэриин журам саашадань бэхижүүлхэ талаар районой партийна организациин зорилгонууд» гэһэн асуудалаар партиин райкомой нэгэдэхи секретарь П. А. Горбунов элидхэл хээ.

— КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүд арадай ажахын һалбаринуудта үнгэрэгшэ жэлдэ туйлагдаһан һайн хубилалтануудые батадхаха, хүгжөөхэ, энэ табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые бүхыдэнь дүүргэхэ тааруу эрхэ байдал хангаха гэһэн шухала зорилго табинхай. Партиингаа хараа бодолые бэелүүлхэ хэрэгтэ нэн түрүүн коммунистнууд гол үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй,— гэжэ элидхэлэй эхиндэ онсологдобо.

Улаан-Үдын районой коммунистнууд, бүхы ажалшад КПСС-эй Центральна Комитедэй, тэрэнэй Политбюрогой политическэ хараа шугам, бодото ажал ябуулгые бүримүһэн дэмжэжэ, хүтэлбэри бэлгэн, оронойнгоо экономико, бэеэ хамгаалха хүсэ шадал саашадань бэхижүүлхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубита оруулхын тула оролдожо, тэмсэжэ байнхай.

Районой промышленна предприятинууд, колхоз, совхозууд, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, зарим тэды амжалтануудые туйлаа юм. Жэшээнь, нормативна сэбэр продукци бүтээн гаргаха түсэб 102, ашаа зөөхэ даабари 100 процент дүүргэжэ, хүн зоной хэрэглэмжэ хангаха эмхи зургаанууд тэдэнэй урда табигдаһан зорилгонуудые мүн лэ үлүүлжэ шадаа. Тиихэдэ 1983 ондо районой ажахынууд, урда жэлэйхидэ орходоо, 4,5 миллионһоо үлүү түхэригэй хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилһэн байна. Колхозууд болон совхозуудай түс тустань ажалай бүтээсэ 10—13 процентээр дээшэлүүлэгдээ. Нёдондо ороохо таряанай баян ургаса хуряагдаһан, ниитын адууһа малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэгдэһэн гээшэ. Гүрэндэ мяха, үндэгэ, ноохо худалдаха даабаринууд дүүргэгдэһэн юм.

Гэбэшье зарим предприятинуудай, ажахынуудай ажал хэрэгүүдтэ горитой дутуу дунданууд бии гэжэ пленум дээрэ тэмдэглэгдэбэ.

Олон ажахынуудта, онсолон хэлэбэл, «Восьмое марта», «Советская Россия» колхозуудта, Оронгын совхоздо хартаабхын, огородой ургамалнуудай ургаса бирагүй зандаа байһаар,

Үнгэрһэн жэлдэ хэдэн ажахынууд һү һаалгаяа доошолуулаа. Тиин районой бүхы колхоз, совхозуудай хахадынь һү һааха, гүрэндэ тушааха даабаряа дүүргээгүй. Тэдэнэй дунда Ленинэй нэрэмжэтэ, «Авангард» колхозуудые, Оронгын ба «Заветы Ильича» совхозуудые нэрлэлтэй.

Эндэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхидой ажалай үрэ дүнгүүд дээрэ тогтоё. Нёдондо тус ажахынууд гүрэндэ мяха, һү худалдаха даабаринуудаа дүүргэжэ шадаагүй. Мүн эбэртэ бодо малай ба гахайнуудай тоо толгойе олошоруулха түсэбөө бэелүүлээгүй. Хонидой гарзалха ушарнууд олошороо.

Районой ажахынууд мяха үйлэдбэрилгэеэ хүгжөөхэ һайн арга боломжонуудтай гэжэ пленум дээрэ онсологдобо. Теэд эдэ бүгэдэ гүйсэд хэрэглэгдэдэггүй байха юм. Нэн түрүүн гахайнуудые олоор тэнжээжэ, район дотор гахайн мяха үйлэдбэрилгые 1,5 — 2 дахин дээшэлүүлжэ боломоор. Энэ зорилгые бэелүүлхын тула «Южный» гэжэ гахайнуудые шахадаг комплексдо поршоонхонуудые саг үргэлжэ эрилтын зэргээр асаржа байха хэрэгтэй. Теэд 1983 ондо эндэхи ажахынуудта урда жэлэйхидэ орходоо, үсөөн поршоонхонууд абтаһан байна. Жэшээлхэдэ, «Дружба», «Восьмое марта» колхозуудта, хүдөө ажахын техникумэй һуралсалай болон бусад хэдэн ажахыда поршоонхонууд олоор гарзалаа. Теэд иимэ байдалай үзэгдөөшье һаань, РАПО-гой талаһаа зохисотой хэмжээнүүд абтаагүй.

Мяха үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхын тула адууһа малай гарзалха ушарнуудые эрид хороохо хэрэгтэй гэжэ партиин райкомой пленумдэ хабаадагшад тэмдэглэбэ. Ажалдаа эзэн бусаар хандаһанай хойшолонһоо иимэ юумэн болоно бшуу. Ленинэй нэрэмжэтэ, «Маяк», «Восьмое марта» колхозуудта, Оронгын, «Заветы Ильича» собхозуудта ниитын мал олоор гарзалуулагдана. Теэд эдэ бүгэдые усадхахын тула хүн бүхэнэй даажа байһан хэрэгэй түлөө харюусалгые дээшэлүүлхэ шухала. Гэбэшье иимэ хүдэлмэри хангалтатайгаар, һанаһанда хүрэмөөр ябуулагдадаггүй байһаар зандаа. Жэшээнь, нёдондо Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз адууһа малаа муугаар харууһалдаг ушарһаа 126 мянга гаран түхэригэй гарзада ороо. Зүгөөр гэмтэ нюурнуудһаа оройдоол нэгэ мянган түхэригынь татагдажа абтаа.

Зарим ажахынууд хабарай тарилгые угтуулан, оньһон техникээ заһабарилха, үрэһэ хүрэнгэеэ тарилгын хэмжээндэ гүйсэд хүргэхэ, нуга сабшалан болон полинуудта үтэгжүүлгэ гаргаха хүдэлмэринүүдээ эршэ һулатайгаар, яаралгүйгөөр ябуулна гэһэн шүүмжэлэл пленум дээрэ хэгдээ. Мүн мелиорациин хүдэлмэринүүдые хэһэн газарай ашаг үрэ бага байһаар.

Байгша ондо районой ажалшад хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха талаар үндэр уялгануудые абаа. 1984 ондо 50 мянган центнер ороохо таряан, 84 мянган центнер хартаабха, 100 мянган центнер овощ, 165 мянган центнер һүн, 67,5 мянган центнер мяхан, 1780 центнер ноохон, 149 миллион үндэгэн тушаагдаха ёһотой юм.

Түсэб болон абаһан уялгануудаа сүм дүүргэхын тула районой ажалшад бултадаа даажа байһан хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандажа, үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлхэ болоно бшуу. **Район дотор ажалай бүтээсэ нэгэ процентээр дээшэлүүлхэдэ, 0,5 миллион түхэригэй нэмэлтэ продукци үйлэдбэрилэгдэхэ продукциин өөрын үнэ сэнгые хахад процентээр доошолуулхада, 220 мянган түхэриг сэнтэй нэмэлтэ олзо абтаха байна.** Энэ зорилгоёо бэелүүлхын тула түбхын түрүүндэ газар ажал эрхилэлгэсэ һайжаруулха, малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэй.

Районой олон колхоз, совхозуудай коллективүүд КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ харюусан, шэнэ жэлэй эхинһээ яһала амжалтатайгаар хүдэлжэ байнхай. Жэшээлхэдэ, «Маяк», «Восход» колхозуудай, «Пригородный» совхозой болон хэдэн ажахынуудай малшад январь һарада нёдондонойһи энэ үсынхидэ орходоо, ехэ һү һаагаа, гүрэндэ тушааха малаа шадамараар шахаа.

Гэбэшье зарим ажахынууд байгша ондо нёдондонойхиһоо муугаар хүдэлнэ. Ленинэй нэрэмжэтэ, «Искра», «Советская Россия» колхозууд тэдэнэй тоодо ороно. Тус ажахынхид һү һаалгаяа 17-һоо 26 процент хүрэтэр доошолуулаа. Тиихэдэ Сотниковой шубуунай фабрикын коллектив мяха худалдалгаяа 63, үндэгэ үйлэдбэрилгэеэ 11 процентээр мүн лэ доошолуулһан байна.

Продукци ехээр үйлэдбэрилхын тула нэн түрүүн ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, хүн бүхэнэй даажа байһан хэрэгэй түлөө харюусалгые шангадхаха хэрэгтэй гэжэ партиин райкомой пленум дээрэ онсо тэмдэглэгдээ. Теэд ажалай саг хии хосороохо, гүйсэд хэрэглэгдээгүй ушарнууд үшөөл үзэгдэһөөр. Жэшээнь, нёдондо районой промышленна предприятинуудта хүдэлмэришэдэй ажалдаа гараагүй, хэхэ хүдэлмэриин үгы байһанһаа, захиргаанай табилгаар амаралта абаһанһаа уламжалжа, 4 мянга шахуу ажалай үдэр миин һалаһан байна. Эдэ элирүүлэгдэһэн баримтанууд мүн. Теэд хажуугаарнь бүридхэгдөөгүй иимэ ушарнууд бии гээшэ. Юуб гэхэдэ, зарим ажахынуудта энэ хэрэг эрхилэлгэ хайша хэрэгээр ябуулагдана бшуу.

Элидхэл зүбшэн хэлсэгдэдэ хабаадагшад Ивалгын ОПХ-гай бригадир А. Г. Петров, Оронгын совхозой ахамад экономист М. В. Саломатина, Сотниковой шубуунай фабрикын директор А. Я. Соколов болон бусад үйлэдбэриин, ажалай ба гүйсэдхэлгын журам бэхижүүлгэдэ хамтын подряд ехэ нүлөөтэй гэжэ баримталан харуулба. Жэшээлхэдэ, үнгэрһэн жэлдэ Ивалгын ОПХ-гай элитнэ үрэһэ хүрэнгэ ургуулдаг отделениин механизаторнууд ажалай түрүү онол арга хэрэглэжэ эхилһэн юм. Тиин тэдэнэр хабарайнгаа тарилга богони болзор соо сүм дүүргэжэ, ургамалнуудайнгаа хойноһоо һайнаар харууһалжа, даалгагдаһан 3500 гектар талмайнгаа туд бүриһөөнь 22,5 центнер ургаса хуряаһан алдартай.

— 1983 ондо тракторно-таряан ажалай бүхы бригаданууднай нэгэ нарядай гуримда оруулагдаһан гээшэ. Энэ ушар ажалай журам бэхижүүлээ, механизатор бүхэнэй харюусалга дээшэлүүлээ. Тингэжэл хабарай тарилга хэзээ хэзээнэйхиһээ эмхи гуримтайгаар шанар һайнтайгаар үнгэргэгдэһэн, тракторнууд дүүрэн хүсэн соогоо ашаглагдаһан байна. Нёдондо А. Г. Цыремпиловэй ударидаһан луговодуудай звено уһалагдадаг нуга сабшалангайнгаа гектар бүриһөө 74 центнер үбһэ хуряагаа. Тэдэнэр ажал хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандадаг, журамтай хүнүүд юм. Мүнөө һү һаалиимнай 1-дэхи фермэ поточно-цеховэй гуримаар хүдэлжэ байнхай. Түрүүшынь дүнгүүдээр хараад байхада, эндэ ажалай журам һайжараа. Тиихэдэ ажахын 2-дохи фермые иимэ гуримда оруулха талаар бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулнабди,— гэжэ Саломатина мэдүүлээ.

«Авангард» колхозой түрүүлэгшэ П. А. Ревцов КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар хэр зэргэ хүдэлмэриин дүүргэгдэжэ байһан, гүрэнэй урда үридэ ороһон байдалһаа гарахын тула ямар хэмжээ ябуулгануудай эрхилэгдэжэ байһан тушаа тогтобо. Луговодуудай звенонууд ногоо ургуулха хүдэлмэри хэхынгээ хажуугаар бэлэдхэгдэһэн үбһэеэ адууһа малда үгэхэ болоторнь хадагалха байгаа гэһэн дурадхал оруулба. Юуб гэхэдэ, иимэ хүдэлмэри нөөсэлэгдэһэн тэжээлэй шанарай түлөө харюусалга дээшэлүүлхэ, тэрэнийе ашаг үрэтэйгөөр, гамтайгаар хэрэглэхэ арга олгохо болоно бшуу

Сэлэнгын экспедициин начальник В. С. Шлапаков, «Заветы Ильича» совхозой хонишон Н. Будаева, «Пригородный» совхозой нэгэдэхи бригадые хүтэлбэрилэгшэ Т. Я. Хлынина болон бусад хамтын подрядые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгэ тухай, тэрэнэй һайн талануд тухай хөөрэһэн байна.

КПСС-эй райкомой пленум КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он), Пленумэй шиидхэбэринүүдые бухыдэнь бүримүһэн дэмжэн, зохисотой тогтоол баталан абаһан байна.

А. НАГАСЛАЕВ,
манай штатнабэшэ корр.

Арадай КАНДИДАДУУД

Анатолий Михайлович Б[...]

Анатолий Михайлович Беляков 1933 ондо Оренбург хотодо түрэһэн юм. 1960 онһоо КПСС-эй гэшүүн.

1956 ондо тэрэ Куйбышевска инженерно-барилгын институт дүүргээ һэн. Анатолий Михайлович Кемеровскэ областиин Темь-Усинска ГРЭС барилгада эльгээгдэжэ, түрүүшээр ахалагша мастераар, удаань прорабаар, ахалагша прорабаар, участогай начальнигаар хүдэлөө. 1960 ондо ахамад инженерэй орлогшоор, 1964 ондо — ГРЭС-эй барилгын управлениин начальнигай орлогшоор дэбжүүлэгдэһэн байна.

А. М. Беляков 1964 ондо партийна хүдэлмэридэ дэбжүүлэгдэхэдээ, Кемеровскэ областиин КПСС-эй Мысковско горкомой нэгэдэхи секретаряар һунгагдаа һэн. КПСС-эй Центральна Комитет Анатолий Михайловичые 1967 ондо Буряадай АССР-тэ хүтэлбэрилхы партийна хүдэлмэридэ эльгээһэн юм.

Анатолий Михайлович 1967 онһоо 1970 он болотор КПСС-эй обкомой барилгын таһагые даагшаар хүдэлмэрилөө. 1970 онһоо — 14 жэлэй туршада тэрэ Улаан-Үдын городской партийна организаци толгойлһон байна. 1984 оной январьда КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретаряар һунгагдаа.

А. М. Беляков хүтэлбэрилхы хүдэлмэридэ ехэ дүй дүршэлтэй байһан тула бухы хүсэеэ, эрдэм мэдэсэеэ областной партийна организациин зэргэнүүдые бэхижүүлхэ, партийно-политическэ хүдэлмэри нарижуулха, экономико хүгжөөхэ хэрэгтэ зорюулна.

А. М. Беляков хүн зондо, тэдэнэй эрилтэнүүд ба һанаа-

КПСС-эй ЦК-гай ПЛЕНУМЭЙ МАТЕРИАЛНУУД ХЭБЛЭГДЭБЭ

КПСС-эй Центральна Комитедэй 1984 оной февралиин 13-да болоһон ээлжээтэбэшэ Пленумэй материалнууд тусхай брошюра болгогдожо хэблэгдэбэ. Пленум тухай информационно мэдээсэл, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненкын хэлэһэн үгэ, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Тихоновэй хэлэһэн үгэ, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. С. Горбачевой хэлэһэн үгэ, нүхэр К. У. Черненкын тобшо намтар тэрээн дотор оруулагданхай.

Брошюра Политическэ литературын хэблэлдэ барлагдан гараба.

(ТАСС).

АЖАЛАЙ НӨӨСЭНҮҮДЫЕ ЗҮБӨӨР ХЭРЭГЛЭХЭ

Буряадай АССР-эй ажалай талаар зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй республиканска зүблөөн һаяхан боложо үнгэрбэ. Тус зүблөөн дээрэ Ажалай болон социальна асуудалнуудай талаар Буряадай АССР-эй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшын орлогшо А. М. Колиберов «Түсэбтэ ба тоосоото даабаринуудые дүүргэлгын 1983 оной дүнгүүд болон КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» элидхэл хэһэн байна.

Гадар трикотаж хубсаһанай фабрикада авиационно заводто, «Бурятцелинстрой» трестын предприятинуудта болон бусад коллективүүдтэ дуталдаһан хүдэлмэришэдые бүридүүлхэ талаар үнгэрэгшэ жэлдэ ехэ анхарал хандуулагдаа. 1983 ондо ажалай талаар зургаануудай туһаламжаар промышленностиин, барилгын, транспортын болон хэлхээ холбооной, арадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг эмхинүүдтэ 11 мянга гаран хүн эльгээгдэбэ, мүн 600 гаран хүн эмхидхэлэй аргаар ажалда абтажа, агропромышленна комплексын һалбаринуудта, барилгануудта, леспромхозуудта эльгээгдээ.

Ажалай талаар зургаанууд 1983 ондо 1450 пенсионернүүдые арадай ажахыда хүдэлхөөр эльгээһэн байна.

Горрайгүйсэдкомуудай ажалай талаар таһагуудай хүдэлмэрилэгшэд 1984 оной социалис уялгануудые баталан абаа. Ниитын үйлэдбэридэ хамаагүй 10 мянга гаран хүниие, тэрэ тоодо дунда һургуули дүүргэһэн залуушуулые, пенсионернүүдые арадай ажахыда ажаллахаар ябуулха гэһэн уялга абаба.

Ажалай болон социальна асуудалнуудай талаар Буряадай АССР-эй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ А. К. Чебунин зүблөөндэ хабаадажа, үгэ хэлэһэн байна.

А. МУРАШЕВ,
Улаан-Үдын горгүйсэдкомой ажалай талаар таһагые даагша.

ЕХЭ ҺҮН ҺААЛИШАНАЙ ГАРТА.

Дайнай хүндэ хүшэр жэлнүүдтэ эдирхэн Федосья басаганай ажалай намтар эхилээ бэлэй. Ажахынгаа хони харууһалжа байһан эхээ дахажа, хонишоноор хүдэлөө. 1944 ондо колхозой хүтэлбэрилэгшэд тэрээндэ һаалишан болохыень дурадхаһан юм. Тэрэ гэһэнһээл хойшо Федосья Куприяновна Вставская Мухар-Талын фермэдэ хүдэлжэ ябана. Энэ хугасаа соо баярлахашье, бахардахашье ушарнууд үзэгдөөл ааб даа. Хүдэлмэридэ бэрхэ, эрмэлзэл ехэтэй һаалишан эхэнэр хододоо районой түрүү малшадай зэргэдэ ябалсана. Илангаяа Федосья Куприяновна наймадахи, юһэдэхи. арбадахи табан жэлнүүдэй үедэ ажалай үндэр бүтээсэ туйлаа. 1974 онһоо хойшо жэл бүхэндэ түрүү малшанда «Социалис мүрысөөнэй илагша» гэһэн тэмдэг, «Загарайн районой эрхим һаалишан» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоһон тухай дипломууд барюулагдаа. Ажалдаа габьяатай байһанайнгаа тула «Шэн габьяата ажалай түлөө» медаляар, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагданхай. 1977 ондо Ф. К. Вставскаяда «Буряадай АССР-эй габьяата малшан» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо бэлэй.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлнүүдһээ түрүү һаалишан эршэтэйгээр хүдэлжэ, туйлаһан амжалтануудаа үшөөл арьбадхана. Федосья Куприяновна 1981 ондо даалгагдаһан үнеэн бүриһөө 3070 килограмм, 1982 ондо 3174 килограмм сагаан эдеэ абаһан алдартай. Үнгэрһэн жэлдэ үнеэн бүриһөө 3610 килограмм һү һаажа, хамта дээрээ 722 центнер сагаан эдеэ үйлэдбэрилөөд, районой һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ, нүхэр Вставская районой «Эрхим һаалишан» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ дахинаа хүртэбэ.

Һаяхан Загарайн районой XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозоор ябахадаа, Мухар-Талын фермэдэ хүрэжэ, түрүү һаалишанай ажал хэрэгээрнь һонирхобобди.

— Тиимэшье «нюуса» гэжэ юуншье байха һэм даа, — гээд Федосья Куприяновна энеэбхилнэ. — Үндэр бүтээсэтэ ажал гээшэмнай үдэр бүриин оролдолгол аа даа.

Нэрээшье тиимэл юм бэзэ, теэд дүшөөд жэлдэ хүдэлжэ ябаһан малшанда өөрын онол арга, һанаа сэдьхэлдэнь хадуугдаһан бодолнууд байнгүй яаха бэлэй. Нэн түрүүн һаалишан бүхэн даалгагдаһан бүлэг үнеэдэйнгээ бүридэлые саг болзор соонь һэльбэн шэнэдхэжэ байха асуудалда онсо анхарал хандуулха ёһотой гэжэ тэрэ тоолоно. Тиимэһээ хээлитэй гунжадые наринаар шэлэжэ абаад, һүтэй үнеэнь болгохын түлөө түрүү һаалишан ехэ оролдолго гаргадаг.

— Урдань жээрэб хаяад лэ, дайралдаһан гунжа абадаг бэлэйбди. Мүнөө малай һүрэгые шэнэлхэ хэрэгтэ яһала анхардаг бологдоһон гээшэ, хээлитэй гунжадые һаалишан бүхэн өөрөө шэлэжэ абана бшуу. Залуу малай бэень ута, толгойнь сомор багахан, хүхэ, дэлэнгынь адли жэгдээр ургаһан байбал, саашадаа һү ехэтэй үнеэн болодог гэжэ адаглагшаб. Гунжадые тугаллахаһаань 1,5—2 һара урид һүнэй фермэдэ асаржа, уяанда байлгажа бэлэдхэжэ эхилэгшэбди, — гэжэ Федосья Куприяновна хөөрэнэ. — Тиихэдээ һайнаар эдеэлэхэһээ гадна дэлэнгыень түрүүшээр эльбэжэ, нэгэ хэды болоһон хойно нидхэржэ захалагшаб.

Дүршэлтэй һаалишан залуу малай дэлэнгые үглөө, үдэшэ 3—5 минутын туршада түрүүшээр аалиханаар, хожомынь шангашагаар даража нидхэрдэг заншалтай. Энэ үедэ залуу малда зөөлэн зохидоор хандаха ёһотой гэжэ Федосья Куприяновна хөөрэнэ. Һара тухай болзорто гунжадай дэлэнгыень эльбэжэ нидхэрээд, тугаллахынь урда зогсоодог байна.

Хээлитэй гунжан бүхэндэ 6—7 килограмм үбһэн, 2.5 килограмм холимол тэжээл, мүн буйлуулагдаһан һолоомоншье үгтэдэг юм.

Гунжадые тугаллуулаад, һү оруулан һааха гээшэ шухала хэрэг. Һая тугаллаһан үнеэдые Федосья Куприяновна үдэртөө гурба дахин һаадаг юм. Тиихэдээ үнеэдээ нэгэл хэмдэ һаахые оролдодог. Юуб гэхэдэ, һаалиин үнеэд тэрэл үе сагтаа һүеэ үгэжэ дадана ха юм. Тиимэһээ һү ехээр абахын тула һаалишан бүхэн һүнэй фермын ажалай үдэрэй гуримые тон нягтаар сахиха ёһотой гэжэ дүршэл ехэтэй малшан хөөрэнэ. Өөрөө үнеэдые үглөөгүүр 4 сагта, үдэр—12 сагта, үдэшэ — 17 сагта һаадаг гуримтай. Энэ гуримые тэрэ нэгэтэшье эбдэжэ үзөөгүй юм.

Федосья Куприяновнагай харууһалжа байһан гунжан бүхэн түрүүшын үдэрнүүдтэ 3—4 килограмм һү үгэдэг байбал; арбадахи үдэртөө 6 килограммһаа дээшэ, һара үнгэрөөд байхада, 10—11 килограмм сагаан эдеэ үгэжэ захалдаг юм.

Нүхэр Вставская үглөө эртэ фермэдээ ерэһээр лэ 30—35 минутын туршада үнеэдээ сэбэрлээдхидэг. Тиигээд тусхай амһарта соо бэлэн бэлдээтэй бүлеэн уһаар үнеэдэйнгээ дэлэнгыень угаажа аршаад, эльбэн нидхэрдэг. Түрүүшээр һая тугаллаһан үнеэдһээ эхилээд, тогтоогдоһон ээлжээнэй ёһоор тэдэнээ һаана.

Мүнөө үедэ үнеэдые эдеэлэхэ рационддо 3 килограмм үбһэн, 20 — 30 килограмм силос, толгой бүхэндэ 1 килограмм һаагдаһан һүнэй литр бүхэнэй түлөө 0,5 килограмм талха таряанай зүйл. 20—25 килограмм уурала дэбтээгдэжэ, шанаржуулагдаһан һолоомон орно. Талха таряанай зүйлые һаалишан бүхэн тусхай амһарта соо эһээжэ малдаа үгэдэг юм. Тэжээлээ малда хубаарилхадаа, үнеэдэй ашаг шэмыень харадаа абажа үгэдэг. Шэнгэн хоол үгэхын урда үнеэдэйнгээ кормушкануудые заабол сэбэрлэдэг. Юундэб гэхэдэ, хуушан эдеэнэй үлөөдэһэн үгтэһэн шэнэ эдеэнэй амта шэмтыень аргагүй муудуулна ха юм.

Федосья Куприяновна тугаллаха үнеэдээ саг болзор соонь, 1,5—2 һара уридшалан шэргээдэг. Һү ехээр үгэдэг үнеэдые аажамаар, ехэ болгоомжотойгоор шэргээхэ ёһотой гэжэ тэрэ тоолоно. Түрүүшээр шэмэтэй тэжээл үгэхые болюулжа, һаамай доошолхо бүри нэгэ дахин, үнеэдэй 1—2 килограмм үгэжэ байбалнь, үнжөөд һаажа шэргээнэ. Шэргээһэн үнеэдээ үбһөөр, уурала дэбтээгдэһэн һолоомоор, талха тарянай, минеральна нэмэлтэнүүдэй зүйлнүүдые холижо эдеэлүүлнэ. Эдэ үнеэдые эдеэлүүлхэдээ, дүршэлтэй малшан үгтэһэн тэжээл, өөрынгөө сагые гамнадаггүй. Үнеэдээ һайнаар эдеэлүүлбэл, һайн тугал абтана ха юм. Тугаллаха үнеэдэй һайнаар эдеэлжэ байхын тула һаалишад тэдэниие бага зэргэ бэлшээридэ ябуулхые оролдожо байдаг. Тугаллаһан үнеэдые түрүүшын 6—7 үдэр һайн шанартай үбһөөр эдеэлээд, элдэб зүйлэй тэжээл багагаар нэмэжэ, арба гаран хоногой үнгэрһэн хойно дүүрэн рациондонь оруулдаг юм.

Тиигээд лэ Федосья Куприяновна үнеэдээ саг болзор соонь искусственна аргаар урэжүүлхэ гэжэ оролдодог. —Зоотехническэ эрилтын ёһоор үнеэднай тугаллаһанайнгаа удаа түрүүшын отые үнгэргөөд лэ, хоёрдохидоо үрэжүүлэгдэхэ ёһотой юм,—гэжэ үнинэй малшан хөөрэнэ. Тиимэһээ энэ болзорыень алдадаггүй гээшэбди. Манда дүршэл ехэтэй техник-үрэжүүлэгшэ Буряадай АССР-эй габьяата малшан Клим Тимофеевич Афанасьев ехэ туһа үзүүлдэг.

Федосья Куприяновна жэлэй туршада үнеэдээ нэгэ жэгдээр тугаллуулха гэжэ хододоо бодомжолдог. Юуб гэхэдэ, ажал жэгдээр хубаарха, һүншье хэмдээ абтаха байна бшуу.

Фермын һаалишад һайн шанартай һү гүрэндөө тушаадаг. Эндэ бүхы амһарта тон сэбэрээр байлгагдана. Һүнэй шанар элирүүлхын тула тусхай лаборатори хүдэлдэг юм. Тоо бүридхэгшэ Татьяна Епифановна Семенова һүнэй шанар шалгажа, хэн ямар һү тушаагааб гэжэ ходо харуулжа, хэлэжэ байдаг. Гадна тусхай стенд дээрэ шалгалтын үрэ дүнгүүд согсологдожо, харуулан ойлгуулагдадаг.

Тиимэһээ энэ фермын хүдэлмэрилэгшэд, ариг сэбэрые наринаар сахина. Фермын байранууд хуушарһаншье һаа, досоонь дулаан, сэбэр, һаруул. Һаалишан бүхэнэй хүдэлдэг газарта халуун уһа абажа байхаар түхеэрэгдэнхэй. Һаалишад һү шүүхэ материалаар амһарта угааха зүйлнүүдээр хүсэд хангагданхай. Фермэдэ ариг сэбэрэй үдэрнүүд үнгэргэгдэдэг.

—Өөрынгөө, мүн нүхэдэйнгөө хэжэ байһан ажалай дүнгүүдые мэдээд, саашанхи хараа бодолнуудаа тодорхойлоод хүдэлхэдэ һайн байдаг даа, — гэжэ Федосья Куприяновна үргэлжэлүүлнэ. —Фермымнай улаан булан һайнаар түхеэрэгдэнхэй юм, тэндэ социалис мүрысөөнэй дүнгүүд согсолоотой байха, ходо сугларжа суглаа, хөөрэлдөө үнгэргэгшэбди, бага амараад, сайлаадшье гарадагбди. Мүн манай колхозой ахамад зоотехник Василий Самбуевич Самбуев зооветеринарна һуралсалай хэшээлнүүдые үнгэргэдэг.

Фермын улаан буланда ороходомнай, томо үзэгүүдээр аржыса бэшээтэй сахилгаан хуудаһан анхарал татана. Тэндэ январь һарын дүнгүүдээр нэгэ фуражна үнеэн бүриһөө 240 килограмм һү һааһан Ф. К. Вставская нэгэдэхи, тус тустаа 192, 181 килограмм һү һааһан Л. И. Афанасьева, Е. Г. Шурыгина хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлээ гэжэ бэшээтэй байна

Фермые даагша коммунист Ефим Абрамович Матвеевтэй уулзахадамнай иигэжэ хөөрэнэ: «Манай коллектив тиимэшье ехэ бэшэ юм, хамта дээрээ 10 һаалишан хүдэлдэг. Түсэбтэ даабаряа жэлһээ жэлдэ дүүргэдэгбди. Нёдондо үнеэн бүриһөө 2312 килограмм һүн һаагдаа. Һаалишаднай ехэ эбтэй этэйгээр хүдэлдэг, тэдэнэр бэе бэедээ туһалалсадаг, дэмжэлсэдэг юм. Коллективтэмнай эгээл хүндэтэй хүн гэхэдэ, Федосья Куприяновна болоно бшуу. Эндэ хүдэлжэ ябаһан һаалишан бүхэн лэ тэрэнэй һурагшэ гэхэдэ болохо. Мүнөөшье нёдондо арбадахи класс дүүргэһэн Светлана Беловае һурган хүмүүжүүлжэ байна. Манай үнинэй һаалишан номгон даруу зантай, ажалша бэрхэ, хүнэй сэдьхэл бодолыешье һайн ойлгодог хүн даа. Дутуу дундые уудтай эбсэхэгүй, эрид сэхэ ажалшан гээшэ.

Федосья Куприяновна үбэлэй долоон һарада 247 центнер сагаан эдеэ үйлэдбэрилхэ социалис уялга абанхай, мүнөө дүрбэн һарын дүнгүүдээр 200,5 центнер һү һаагаад байна.

Фермын коллектив СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын үдэрые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө байгша оной нэгэдэхи кварталай түсэбые мартын 4 болотор дүүргэхэ гэһэн социалис уялга абаад. бэелүүлжэ байна.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй танилсаад байхадаа, Мухар-Талын фермынхид **ажалай бүтээсые хоёр процентээр** дээшэлүүлһэнэй ашаар энэ жэлдэ хамта дээрээ 4500 центнер һү һаахабди гэжэ мэдүүлнэ. Мүнөө жэлдэ хамтын мал тэжээлээр гүйсэд хангагданхай, ехэнхинь фермын хажууда нөөсэлэгдэнхэй юм, Тиимэһээ продукциин үнэ сэнгые 0,5 процентээр нэмэжэ хямдаруулха арга боломжонууд фермын коллективтэ бии гэжэ һаалишад тоолоно. Мүнөө үедэ тэдэнэр тэжээл буйлуулгада анхаралаа ехээр хандуулна. Үдэр бүри 7 тонно һолоомон уураалаар дэбтээгдэжэ, шанаржуулагдажа малда үгтэнэ. Малаа һайнаар эдеэлүүлхын тула фермын газаадахи хашаа һаалишан бүхэнэй бүлэг үнеэдые хоолгуулхаар таһалагданхай, тэндэнь бүдүүн тэжээл тусгаар бэлдэгдэһэн кормушканууд соо хэгдэжэ үгтэнэ Малайнгаа рациондо түмһэтэ тэжээлнүүдые нэмэхын тула энэ хабар фермын хажуудахи тусхай участок эмхидхэжэ хүреэлээд, турнепс тарихаар хараална.

Фермын һаалишад элшын хүсөөр үнеэ һааха түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэнэгүй. Ушар юуб гэбэл. фермын зуһалангай электрижүүлэгдээгүй дээрэһээ түхэреэн жэлдэ үнеэдые электрын хүсөөр һааха аргагүй байна ха юм. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын, малшадай ажал хүдэлмэри хүнгэлхын тула колхозой правлени энэ асуудалые түргөөр шиидхэхэ ёһотой.

Мухар-Талын фермын хүдэлмэрилэгшэд жэлэй эхинһээ ажалайнгаа эршэ арьбадхан, түсэб, даабаринуудаа, абаһан социалис уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ, оронойнгоо Эдеэ хоолой программа бэелүүлгэдэ өөрынгөө хубитые оруулхын түлөө шармайн тэмсэжэ хүдэлнэ. Энэ хэрэгтэнь ажалай түрүүшүүлэй туйлалтанууд һаалишадые зоригжуулна, уряална. Юуб гэхэдэ, үнеэн бүриһөө абтаха ехэ һүн гансашье малай хэлэн дээрэ бэшэ, мүн һаалишанай гарта гэжэ туйлаһан амжалтанууд үшөө дахин гэршэлнэ ха юм.

С. РИНЧИНОВ.

ОЛОНОЙ ХҮСЭ НЭГЭДҮҮЛЭН

асуудалда партиийна, комсомолой организацинууд, арадай хинагшад, депутадууд анхаралаа ехээр хандуулна. Жэшээнь, Дэрээнэй сомоной Соведэй дэргэдэ байгуулагдаһан депутадуудай бүлэгүүд болон постнуудай саг үргэлжын комиссинуудай гэшүүд малшадай урдахи зорилгонуудаа амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэнь ехэ туһаламжа үзүүлнэ. Эндэхи хүдөө ажаһын талаар эмхидхэгдэһэн саг үргэлжын комиссие Дэрээнэй совхозой ахамад зоотехник, сомсоведэй депутат Владимир Цыдыпович Рабжинов хүтэлбэрилдэг юм. Тус комиссиин гэшүүдээр Е. Р. Бадмаева, Е. Ж. Дармаева, И. Ц. Хорганова болон бусад һунгагданхай. Эдэнэр өөһэд өөһэдынгөө ажалладаг гүүртэ, фермэнүүд дээрэ байгуулагдаһан депутадуудай постнуудые даадаг байна. Ажалай ветерануудые, залуушуулые һурган хүмүүжүүлэгшэд малшадай дунда хөөрэлдөөнүүдые олоор үнгэргэнэ. Ажаһын түрүү һаалишадай нэгэн Евдокия Жамьяновна Дармаева сомоной болон районно Соведүүдэй депутадаар нэгэнтэ бэшэ һунгагдаһан, депутадуудай бүлэг, пост болон саг үргэлжын комиссинуудай ажал хүдэлмэритэй үнинэй танил юм. Ушар инмэһээ тэрэ ойлгууламжын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана.

Хүдөө ажахын талаар эмхидхэгдэһэн саг үргэлжын комиссиин гэшүүд һара бүхэндэ сугларжа, зүблөөнүүдые үнгэргэдэг, тэндээ саашанхи түсэбүүдээ баталдаг гуримтай. Энэ зүблөөнүүд дээрэ хүдөө ажахын асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулагдадаг юм. Юуб гэхэдэ, комиссиин гэшүүдэй олонхинь хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд болоно, мүн гүүртэ, фермэнүүд дээрэхи депутадуудай постнуудые даагшанар юм. Мүн саг үргэлжын комиссинуудай түрүүлэгшэнэр һара бүхэндэ депутадуудай уулзалга үнгэргэдэг, шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ, хамта шиидхэдэг байна.

Тэрэшэлэн соёлой, худалдаа наймаанай, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын хүдэлмэрилэгшэд эдэбхи үүсхэл гаргана. Тэдэнэр малшадые комплексно аргаар хангаха хэрэгые эмхидхэнэ.

СССР-эй Верховно Соведэй һунгалта угтуулан, ажахы доторнай хэдэн агитпункт хүдэлнэ. «СССР-эй Верховно Соведэй һунгалта тухай» СССР-эй Хуули тухай лекци, хөөрэлдөөнүүдые агитаторнууд үнгэргэнэ. Мүнөө һунгалтын үдэрые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ байна.

Ю. РАБЖИНОВ,
Хурамхаанай районой Дэрээнэй сомоной Соведэй түрүүлэгшэ.

ТҮСЭБҮҮД БА ТҮЙЛАЛТАНУУД

ПРОФСОЮЗУУДАЙ ХУБИТА

Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Соведэй (ВЦСПС) түрүүлэгшын орлогшо В. И. ПРОХОРОВ АПН-эй корреспондент Анатолий СМИРНОВОЙ асуудалда харюусана.

— Һая болоһон үнгэрһэн СССР-эй Верховно Соведэй сесси экономическа ба социальна хүгжэлтын 1984 оной гүрэнэй түсэбые баталаа гэшэ. Профсоюзууд энэ документые ямараар сэгнэнэб?

— Январиин болоһон ВЦСПС-эй пленум 1984 оной түсэбүүдтэ, тэрэнһээ ульмалан гараһан зорилгонуудта зорюулагдаһан байгаа. Профсоюзууд энэ түсэбые хоёр шалтагаанһаа дэмжэнэ байна. Нэгэдэхеэр, тэрэ түсэб зохёон хараалагдахада хабаадаһан юм. СССР-эй Верховно Соведэй сессиин баталхаһаа урид түсэбэй проект ВЦСПС-эй Президиумда харагдажа үзэгдэһэн. Хоёрдохёор, энэ түсэбэй шэнжэ шанарнууд социальна элиртэ зэргэлэлмэжэ, нүүртэ харюусаһан даа.

Манай дурадхалнуудые хараада абажа, энэ жэлдэ хүн зоной бодото олзо доходые 3,5 процентээр ехэ болгохо, хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай, таряашадай һарын дунда зэргын салин хүлһые дээшэлүүлхэ гэжэ түсэблэгдөө юм. Арбан миллион эрхэтэдтэ шэнэ байранууд баригдаха, тон ехэ хэмжээнэй мүнгэн — 146,1 миллиард түхэриг элүүрые хамгаалгые, гэгээрэлые хүгжөөлгэдэ, социальна тэдхэмжэдэ ба страхованида, бусад социальна зорилгонуудта һомологдохо гэжэ түсэбөөр хараалагдана.

Үйлэдбэрилэгдэһэн лэ юумэдэ хэрэглэжэ болохо гээд мэдээжэ. Һайнаар ажаһуухын тула бүтээсэ ехэтэйгээр, ашаг үрэтэйгөөр хүдэлхэ хэрэгтэй. Тиимэ дээрэһээл профсоюзуудай оруулһан заһабаринуудтайгаар 1984 оной түсэбые ВЦСПС һайшаагаад, ажалшадай хүсэлэл оролдолгонуудые, зохёохы эдэбхи үүсхэлые бүри ашаг үрэ ехэтэй ажал ябуулгада элсүүлхэ гэжэ ороной профсоюзай организацинуудые уряалһан байна.

— Энэ зорилго түйлахын тула профсоюзуудта ямар арга боломжонууд бии гээшэб?

— Иимэ арга боломжонууд үсөөн бэшэ. Энэмнай гэбэл, нэн түрүүн ажалша коллективүүдэй социалис мүрысөөн болоно. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэ, электрын элшэ хүсэ, түүхэй эд, материал алмалга хадаа тэрэнэй шухала эрхэ нүхэсэл болодог. Энээгээр илагшад тодорхойлогдодог гээшэ. Профсоюзуудай хүтэлбэри доро хүдэлдэг 22 миллионһоо дээшэ хүдэлмэришэдые, алба хаагшадые, инженернүүд болон конструкторнуудые һайн дуранай гуримаар нэгэдүүлдэг научно-техническэ ба ухаалан зохёолгын бүлэгүүд үйлэдбэриин нөөсэнүүдые элирүүлжэ, хэрэглэхэ талаар тон ехэ үүргэ дүүргэдэг байна. Түсэбтэ табан жэлэй хоёр хахад жэлэй туршада арадай ажахыда 10 миллион шахуу уралан нарижуулгын дурадхалнуудые нэбтэрүүлхэдэ, 16 миллиард түхэригэй экономическа ашаг үрэ түйлагдаһан гээшэ.

Үйлэдбэри эмхидхэлгые нарижуулан һайжаруулха, предприятинууд дээрэ гурим журам бэхижүүлхэ талаар профсоюзай арга боломжонууд ехэ юм. Үйлэдбэриие хүтэлбэрилгэдэ, экономическа ба социальна асуудалнуудые шиидхэлгэдэ профсоюзуудай хүдэлмэришэд болон алба хаагшадые үргэнөөр хабаадуулдаг. Угтамжын түсэб баталан абаха гэхэ гү, али гүрэнэй даабаринуудтай сасуулхада, дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаха гээшэ энээнэй үнэншэмэ жэшээ болоно. Угтамжын түсэбүүд гүрэндэ, предприятида, хүдэлмэрилэгшэ бүхэндэ ашатай туһатай юм. Ажахы доторой нөөсэнүүдые элирүүлжэ хэрэглэхэдээ, хүдэлмэришэд социалис гүрэнэйнгөө экономическа хүсэ шадалые арьбадхана бшуу. Гэхэтэй хамта предприятиин ашаг олзоһоо хэмжээнэйнь сэхэ дулдыдадаг материальна урмашуулгын фондһоо хүдэлмэрилэгшэд горитой ехэ мүнгэ абана гээшэ. Ороной хэмжээгээр абахада, энэнь олон арбаад миллион түхэриг болоно.

Бригадна аргаар ажал эмхидхэлгые ба ажалай эсэсэй дүнгүүдээр үгтэдэг түлбэриие бидэ али болохоор дэмжэнэбди. 1983 оной баталан абтаһан Ажалай коллективүүд тухай Хуули үйлэдбэриин һайжаруулха ... гурим, журам бэхижүүлхэ талаар профсоюзуудай үүргэ нэмэри болоно. Ажалшадай эрхэ ... профсоюзуудай эрхэ улам ургэдхэнэ, тэрэ хүнды ... социальна хүгжэлтын ... амжалтатайгаар дүүргэгдэхын түлөө, совет хүнүүдэй һуудал байдалые улам һайжаруулхын түлөө тэдэнэй харюусалгые дээшэлүүлнэ гээшэ.

Салин хүлһэнэй, социальна хангалгын ба страхованиин, һуудал байдал ба амаралтын, ажалай эрхэ байдал һайжаруулха талаар манай гүрэнэй политикые элирхэйлһэн тоонуудые харуулһуу.

Түсэбтэ табан жэлдэ хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салингые 14,5 процентээр дээшэлүүлхэ гэжэ түсэблэгдэһэн байгаа һаань, 1981—1983 онуудта шахтернуудай (25—30 процентээр), түмэр замшадай, врачнуудай, багшанарай, хүнгэн ба промышленна бусад һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэн бүри ехээр нэмэгдэһэн байна. 14 миллионһоо дээшэ пенсионернүүдэй пенсиин тэдхэмжэдэ нэмэлтэ хэгдэһэн байгаа. Ороной бүхы районуудта түрэхэ эхэнэрнүүдтэ хүсэд түлэгдэдэг 112 үдэрэй амаралта үгтэдэг байгаа. Харин мүнөө жэлтэй болотор үхибүүнэйнгээ хойноһоо харууһалхын тула зарим тэды нэмэлтэ амаралта олгогдоно, Хоёр ба тэрээнһээ олон үхибүүдтэй эхэнүүдтэ түлэгдэдэг нэмэлтэ амаралта олгогдоно, үхибүү түрэхэдөө, гүрэнэй тэдхэмжэ нэгэ дахин абана. Энэ үедэ болбосон түхэлтэй 6 миллионһоо дээшэ байра баригдажа, түлбэригүйгөөр хүн зондо үгтэһэн, пансионадуудта, зунай элүүржүүлгын лагерьнуудта хүнгэлэлтэтэй гуримаар 70 миллионһоо дээшэ ехэшүүл, үхибүүд амарһан байна.

Ондоогоор хэлэхэдэ, арад зоной һуудал байдалые һайжаруулха программые Совет гүрэн залан сэхээр бэелүүлнэ гээшэ.

— Социальна хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлгэдэ профсоюзууд ямар бодото хубилалта оруулдаг байнаб?

—Салин хүлһэ түлэлгэ ба материальна урмашуулга, сэн тогтоолго, социальна фонднуудые хэрэглэлгэ, социально-соёлой объектнүүдые, гэр байра барилга ба тэрэниие хубаалгатай холбоотой бүхы асуудалнуудые гүрэнэй зургаануудтай ба предприятинуудай захиргаануудтай хамта тэдэнэр шиидхэдэг юм. Ажалай журам сахиха ба үйлэдбэри дээрэ ажал аршалан хамгаалха хэрэгые профсоюзууд баһал хинадаг.

Түсэбтэ табан жэлэй социальна программаар хараалагдаһан хэмжээнүүдые бэелүүлхэ зуураа, профсоюзууд гар, илангаяа бар хүсөөр хэгдэдэг хүндэ ажалые усадхалгада онсо анхарал хандуулдаг. Табан жэлэй туршада хүндэ ажалда хүдэлдэг хүнүүдэй тоо хахад шахуу хубяар хороогдохоор хараалагдана. Эдэ түсэбүүд амжалтатайгаар дүүргэгдэнэ гэжэ үнгэрһэн гурбан жэлэй дүнгүүд гэршэлнэ. 740 мянганһаа дээшэ хүн бар хүсөөр хэгдэдэг гар ажалһаа сүлөөлэгдөө, юһэн миллион хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай ажалай эрхэ байдал һайжаруулагдаа.

Декабриин һүүлээр болоһон СССР-эй Верховно Соведэй сесси 1984 оной гүрэнэй социальна страхованиин бюджедые 45,8 миллиард түхэригэй хэмжээтэйгээр баталаа һэн. Ондоогоор хэлэхэдэ, һүүлэй арбан жэлдэ тэрэ хоёр дахин ургаһан болоно.

(АПН).

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ

«Хүдэлмэридөө дуратай ошодог хүн жаргалтай, ажалай һүүлээр гэртээ баяртай бусадаг хүн жаргалтай» гэжэ арад зон хэлсэдэг. Роза Ивановна Зандараева иимэ жаргалтай хүнүүдэй нэгэн юм. Тэрэ «Элегант» ательедэ оёдолшоноор хүдэлнэ. Роза Ивановна арбан нэгэдэхи табан жэлээ гурбан жэл зургаан һарын туршада дүүргэхэ гэһэн социалис уялгаяа амжалтатай дүүргэбэ. Тэрэнэй ажалай календарь дээрэ 1985 оной февраль һара. Нүхэр Зандараева залуу оёдолшодые һурган хүмүүжүүлдэг. Тэрэнэй һурагшадынь хотын ательенүүдтэ амжалтатай хүдэлжэ байнхай. Эхэнэрнүүдэй хубсаһа оёдог мастер Наташа Добрылова өөрынгөө һурган хүмүүжүүлэгшэ Роза Ивановна Зандараевае халуун үгэнүүдээр дурдадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Р. И. Зандараева.

И. РЕДИКАЛЬЦЕВАГАЙ фототекст.

УСАДХАГДАМААР ДУТАГДАЛНУУД

Хотогор баян Хориин хүн зоной ажабайдал жэлһээ жэлдэ баян дэлгэр боложо байнхай.

Гэбэшье районой бүхы һууриин тосхонуудай түхэл шарайе мүнөө сагай эрилтэдэ, хүн зоной һанаһанда хүрэмөөр болбосон түхэлтэй болгогдоно гэхээр бэшэ. Жэшээлхэдэ Анаагай совхозой Анаа, Булам һууринууд даншье муу байрануудтай, эндэ һуудал байдалай хэрэглэмжэ хангалгын, бэеын элүүрые хамгаалгын талаар дутагдалнууд олон зандаа. Тэдэниие усадхахын тула мүртэй хэмжээншье абтанагүй. Энэ намар болоһон отделениин тоосоото һунгалтын партиийна суглаан дээрэ худалдаа наймаанай, медицинын, соёлой хүдэлмэридэ дайралдадаг дутуу дундануудые тухай шангахан хөөрэлдөөн болоо бэлэй. Тингэбэшье мүнөө мүртэй хубилалта болоогүй байһаар. Гансал хаалтатай байдаг магазимнай нээгдэдэг болоо.

— Буламай фельдшерскэ пункт үнихэнэй хүдэлхэеэ болишонхой. Эмшэнээр хүдэлхэ хүн үгы юм гэлсэгшэ, — гээд үнинэй хонишод Д. Ж. Дондокова, Б. М. Балсамбуева, соёлой байшангай директор Х. Ш. Ширапова гэгшэд гомдоно. Энэ асуудалаар районой түбэй больницын ахамад врач С. Б. Кокоевто хандаһан байнабди.

— Хүдэлхэ хүн үгы. Ойрын сагта фельдшерскэ пунктынь нээгдэхэгүй ха,— гэжэ тэрэ һанаа амарханаар харюусаба. — Март һарада Улаан-Үдын медицинскэ училищи дүүргэжэ ерэгшэдэй нэгэн хүдэлхэ гү даа.

Булам, Анаа, Амгаланта, Ашанга, Георгиевка, Тохорюугта болон бусад һууринуудта хэзээнһээ ниитын бани хүдэлжэ эхилхэ юм гэһэн асуудал баһал нүхэр Кокоевто табигдаа һэн.

— Энэ асуудал минии албанай бэшэ, харин санэпидстанцида хабаатай. Тэдэнһээ асуугты,— гэжэ Сергей Петрович һэнгэргүйгөөр харюусаа.

Мүнөө үедэ районой ажахынуудаар 290 шахуу малшадай фермэ ба гүүртэнүүд тоологдодог. Тэндэ хамта дээрээ 1000 гаран хүн ажаллана. Тиимэһээ медицинын хүдэлмэрилэгшэд отара, гүүртэнүүдээр ходо ябажа, үбшэлһэн хүнүүдтэ туһаламжа хүргэхэ, эм дом үгэхэ уялгатай.

Анаагай, Хүрбын, «Георгиевский» совхозуудай дирекци, парткомууд болон профкомууд эдэ бүхы дутагдалнуудаа усадхаха талаар хэмжээнүүдые абанагүй.

Арадай депутадуудай Хориин районно Соведэй гүйсэдком эдэ асуудалнуудые шүүмжэлхы ёһоор хаража үзөөд, эрид шууд хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

һайжаруулхын тула бригадна подряд нэбтэрүүлхэ талаар хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэхээр хараалагдана.

Түмэр замшадай абаһан уялгануудаа дүүргэхэдэнь, горитой ехэ нэмэлтэ ашаг олзо түйлагдаха, түлишэ, элшэ хүсэ ба түүхэй эд ехээр алмагдаха юм.

ХУДАЛДАА НАЙМААЕ ҺАЙЖАРУУЛХЫН ТУЛА

БУДАПЕШТ. Нёдондо жэлдэ Венгриин худалдаа наймаанай ба хангалгын эмхинүүдтэ хүдэлмэри һайжаруулха туршалга эхилһэн юм. Туршалгада хабаадаһан 1600 шахуу магазин, кафе болон ресторануудай коллективүүд нэмэлтэ гаргаша хэлгүйгөөр, худалдаа наймаанай эрьесые горитойгоор дээшэлүүлһэн, хангалгын шанарые һайжаруулһан, гаргаша хорооһон байна.

Түрүүшын дүнгүүд хүлеэгдэһэн бүхы найдабаринсмнай харюулаа, гэжэ ВНР-эй дотоодын худалдаа наймаанай министерствын управлениие даагша Э. Хернер ТАСС-ай корреспондентдэ хэлэһэн байна. Ямаршье заводто, фабрикада гү, али кооперативта өөһэдынгөө дураар эд бараа шэлэжэ абаха талаар олгогдоһон эрхэеэ хэрэглэжэ, худалдаа наймаанай предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд эд бараа түргэнөөр худалдадаг, бии байгаа нөөсэнүүд болон арга боломжонуудые бүри ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэдэг болоо юм. Жиирэй наймаалагшадайхидал адли, тэдэнэй салин хүлһэн худалдагдаһан эд бараанай ниитэ хэмжээнһээ сэхэ дулдыдадаг болонхой.

АНХА ТҮРҮҮШЫН КОМПЛЕКС

УЛААН-БААТАР. Республикын анха түрүүшын агропромышленна комплекс Монголой хойто хубида Шарын-Голдо байгуулагдажа байнхай. Үрэ жэмэс ба овощ ургуулдаг шэглэлтэй тусхай госхоз, овощой консервэнүүдые, джемүүдые үйлэдбэрилгын предприятинууд тэрэнэй бүридэлдэороно. Болгар мэргэжэлтэдэй туһаламжаар ерээдүйн комплексын хүдэлмэришэдтэ болбосон түхэлтэй байрын гэрнүүд нэгэн доро баригдана. Түгэс шадабаритай кадрнуудые бэлдэхэ зорилго амжалтатайгаар шиидхэгдэнэ. Һүүлэй үедэ монгол олохон хүбүүд, басагад НРБ-дэ ошожо, үрэ жэмэсэй ба овощой ажахын дүй дүршэлтэй мэргэжэлтэдһээ һургаал заабари халан абаа юм.

Агропромышленна шэнэ комплексые байгуулга хадаа социалис экономическа нэгэдэлэй хэмжээн соо улам бэхижэжэ байгаа монгол-болгар экономическа харилсаа холбооной үшөө нэгэ жэшээ болоно. Тэрэнэй ашаглалгада оруулагдахада, ороной түбэй районуудай хүн зониие овощоор, үрэ жэмэсээр, консервээр хангалга һайжарха байна.

(ТАСС).

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТАСС • АПН

ПОРП-ын ЦК-гай ПЛЕНУМ

ВАРШАВА. ПОРП-ын ЦК-гай пленум эндэ болоожо, партиийна организацинуудта үнгэргэгдэжэ байһан тоосоото һунгалтын кампаниин дүнгүүд согсологдоһон, ПОРП-ын Бүхэпольшын конференцидэ бэлэдхэлэй асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа.

Тэрээндэ хабаадагшад минута соо дуугай байжа, Ю. В. Андроповой дурасхаалые ёһолон хүндэлөө.

ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь В. Ярузельский оролто үгэ хэлээ. Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй ээлжээтэбэшэ Пленум нүхэр К. У. Черненкые КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретаряар һунгаба гэжэ тэрэ хэлээ. Нүхэр К. У. Черненко хадаа партиийна ба гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша болоно гэжэ мэдэдэгбди. КПСС-эй XXVI съездын хараалһан зорилгонуудые залан сэхээр бэелүүлхын тула, Коммунис партиин, Совет гүрэнэй бэелүүлдэг ленинскэ дотоодын болон гадаадын политикые үргэлжэлүүлхын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэб гэжэ тэрэ КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. К. У. Черненкын КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретаряар һунгагдаһантай дашарамдуулан, ПОРП-ын Центральна Комитет амаршалгын телеграмма тэрээндэ эльгээбэ. Совет обществын манлай болохо агууехэ Ленинэй партиие хүтэлбэрилхэ хүндэтэ хэрэгтээ ехэ амжалтануудые түйлахыень тэрээндэ хүсэһэн байха юм.

Социалис Польшодо К. У. Черненкын һайнаар хандадаг, манай зорилгонуудые ойлгодог байһаниинь мэдээжэ. Манай аха дүү партинуудай ба арадуудай хоорондохи хани барисаае, харилсаа холбоое хүгжөөхын тула тэрэ бүхы юумэ хэхые оролдодог байна гэжэ В. Ярузельский тэмдэглээ. Энэ харилсаа холбоомнай манай партинуудай, гүрэнүүдэй, бүхы социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай аша туһада саашадаа баяжуулагдаха, үргэдхэгдэхэ юм гэжэ бидэ батаар этигэн найданабди.

ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь Т. Поребский тоосоото һунгалтын кампаниин дүнгүүд тухай элидхэл Пленум дээрэ хэбэ. Энэ кампани ПОРП-ын IX съездын хараа шугамые бэелүүлгэдэ партиийна зэргэнүүдые нягтаруулан жагсааха арга олгоһон байна гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Бүхэпольшын партиийна конференциие байгша оной мартын 16—18-да Варшавада зарлаха гэһэн шиидхэбэри Пленум баталан абаһан байна.

НДПА-гай ЦК-гай ПОЛИТБЮРОГОЙ ЗАСЕДАНИ

КАБУЛ. НДПА-гай ЦК-гай Политбюрогой заседани эндэ боложо, НДПА-гай ЦК-гай Генеральна секретарь. ДРА-гай Революционно Соведэй Түрүүлэгшэ Б. Кармаль Ю. В. Андроповые хүдөөлүүлгэдэ хабаадахаяа Москва ошоһон, тэндэ Советскэ Союзай хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзаһан тухайдаа элидхэл хэбэ.

«Коммунис партиин ба Совет гүрэнэй ленинскэ түхэлэй элитэ ехэ ажал ябуулагша К. У. Черненкын КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин тушаалда һунгагдахадань, Советскэ Союзай Коммунис парти эб найрамдалай ба социализмын ленинскэ гол ёһонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ замаар урагшаа залан сэхээр дабшаха байна»,— гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Нүхэр К. У. Черненкэтэй уулзалгамнай хани халуун оршон байдалда үнгэржэ, совет-афган харилсаанай, Афганистан тушаа гол шухала асуудалнуудаар һанамжануудаа халан абалсаһан байнабди гэжэ Б. Кармаль сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглэбэ.

Ж. МАРШЕ Ф. МИТТЕРАНТАЙ УУЛЗАБА

ПАРИЖ. Францын Компартиин Генеральна секретарь Ж. Марше Францын президент Ф. Миттерантай уулзаба. Уулзалгын үедэ орон доторхи социально-экономическа байдал зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа. Ажалай дэлүүр дээрэхи байдал һанааемни ехээр зобооно гэжэ ФКП-гэй хүтэлбэрилэгшэ уулзалгын һүүлээр тэмдэглэбэ.

Эндэ толилогдоһон тусхай баримта мэдээнүүдэй ёһоор, Францида хүдэлмэригүйдэлгэ улам ургажа байна. Байгша оной январиин һүүлэй багта орон дотор 2250 мянга гаран хүн хүдэлмэригүй байгаа. Энэнь жэлэй урда тээхиһээ 5,8 процентээр ехэ болоно. Ээзд баяшуулан баалалтаар болзорһоо урид пенсидэ гараха баатай болоһон хүдэлмэришэд болон алба хаагшад эдэнэй дунда оруулагдаагүй.

И. ГАНДИИН ХАНДАЛГА

ДЕЛИ. Холбоото Штадуудай дай жүрөөдэһэн ябуулгануудай, Урда Азиие ээзэрхэг түримхэй ябуулгануудай хэрэм болгохо гэһэн тэдэнэй һэдэлгэнүүдэй Индидэ ямар ехэ аюул тохёолдуулжа байһыень зайсуулан сарахын тула һэримжээ бэхижүүлхэ уряатайгаар Индиин премьер-министр Индира Ганди оронойнгоо бүхы хүн зондо хандаба. «Тодорхой хүсэнүүд Индиин хилэ шадар сэрэгэй баазануудые байгуулхын тула ехэ хүсэлэл оролдолгонуудые гаргана, Индитэй хүршэ оронуудта шэнэ буу зэбсэгүүдые эльгээнэ. Энэ хадаа манай орондо, тэрэнэй нэгэдэлдэ, газар дайдынь бүрин бүтэн байлгада ехэ аюул тохёолдуулна гэжэ тэрэ Порт-Блэртэ үнгэргэгдэһэн митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ.

ФЛАМАНДСКА КОММУНИСТНУУДАЙ ТҮРҮҮШЫН СЪЕЗД

БРЮССЕЛЬ. Бельгиин Коммунис партиин Фламандска хэлбэрилэй түрүүшын съезд эндэ болобо.

Түрүүлэн сохилто хэхэ зорилготой американ ракетно-ядерна шэнэ буу зэбсэгүүдые орон дотор тараан тодхохо талаар Пентагоной ба НАТО-гай зүгһөө Бельгиие хашаһан ябадалые съездын делегадууд эрид буруушааба гэжэ КПБ-гэй хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн журналистнуудта мэдүүлээ. Үхэлэй аюулта энэ буу зэбсэгүүдые Бельгиин газар дайда дээрэ тараан тодхолгые буруушааха уряатайгаар Фламандска районой түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдтэ, демохристиануудта коммунистнууд хандаһан байна. Далита ракетэнүүдые Бельгидэ тараан тодхуулхагүйн тула өөһэдһөөнь дулдыдаһан бүхы юумэ правительство хэхэ ёһотой.

Европодо этигэл найдалые, аюулгүй байдалые, буу зэбсэгүүдые хуряаха асуудалнуудаар Стокгольмдо болоожо байһан конференциин хүдэлмэридэ правительство бүтэмжэтэй һайн хубитаяа оруулха зэргэтэй гэжэ партиина хуралдаанда хабаадагшад тэмдэглээ. Фламандска коммунистнууд Европые ядерна буу зэбсэггүй зоно болгохо, американ ядерна буу зэбсэгүүдые Баруун Европын хэдэ хэдэн оронуудта тараан тодхуулхагүй гэһэн һанал бодолые дэмжэхыень Фламандска коммунистнууд засагаархидые уряалаа.

Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салин хүлһые саг үргэлжэ хороожо, гүрэнэй зүгһөө мүнгэ һомололгые хаһажа байһан хархис центрис зонхилхы бүлэгөөрхидэй политикые съезд эрид буруушааба.

ҮНДЭРӨӨР СЭГНЭБЭ

ГАВАНА. Дэлхэй дээрэ хүн зоной элүүрые хамгаалгые хүгжөөлгэдэ Кубын оруулжа байдаг хубитые ООН-ой Хүүгэдэй фондын (ЮНИСЕФ) гүйсэдхэхэ соведэй түрүүлэгшэ Аиде Мартинес Осорио үндэрөөр сэгнэбэ. Кубын медигүүд-интернационалистнууд ажал ябуулгаараа Латинын Америкын оронуудта эхэ болон үхибүүдэй элүүр энхые хамгаалгын программануудые бэелүүлхэ хэрэгтэ ехэ туһа хүргэнэ гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Кубын, ЮНИСЕФ-эй ба хүнүүдэй элүүрые хамгаалгын Панамериканска эмхиин баяр ёһолол дээрэ А. Мартинес Осорио үгэ хэлэһэн байгаа.

РЕВОЛЮЦИИН ТҮЙЛАЛТАНУУДЫЕ ХАМГААЛНА

МАНАГУА. Оронойнгоо өөрыгөө хамгаалха хүсые, революционно һэримжээ бэхижүүлхээр бэлэн байһанаа мэдүүлжэ, никарагуан арад Национальна сүлөөрэлгын сандинис фронтые (СФНО) нягтаар тойрон жагсана.

Американ империализмын агентнүүдэй хара һабарһаа «сүлөөтэ хүнүүдэй генерал» Аугусто Сесара Сандинын баатарай үхэлөөр унаһаар 50 жэлэй урда тээ ороной бүхы департаментнуудта сандинис арадай милициин отрядуудта, революциие хамгаалха сандинис комитедтэ (СКЗР) һайн дуратаниие бэшэлгэ үнгэргэгдэжэ байна.

Никарагуагай эгээл олоной хабаадалгатай эмхи һүүлэй үедэ 20 мянга гаран гэшүүдээр нэмээгдээ гэжэ СКЗР-эй национальна гүйсэдхэхэ комитедэй генеральна секретарь Летисия Эррера мэдүүлбэ. Мүнөө республикын ехэ наһанай хүн зоной олонхид тэрэнэй гэшүүд болонхой. Американ империализмын ба Сомосын бандануудай харата ябуулгаһаа комитедүүд Сандинын Эхэ орониие, революциие найдамтайгаар хамгаална.

Сагаан байшангай пресс-секретариин орлогшо Л. Спикс Ливанһаа сэрэгүүдээ гаргахагүй гэжэ президент Рейган эрид шиидэнхэй гэжэ хэлэбэ. Ливанда американ сэрэгүүдэй байлгада эсэргүү буруушаалтануудай олошоржо байһанһаа иимэ мэдүүлгэ хэгдэһэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Бейрудэй уласхоорондын аэропортын районодо американ далайн пехотинецууд барилга хэнэ.

АП—ТАСС-ай фото.

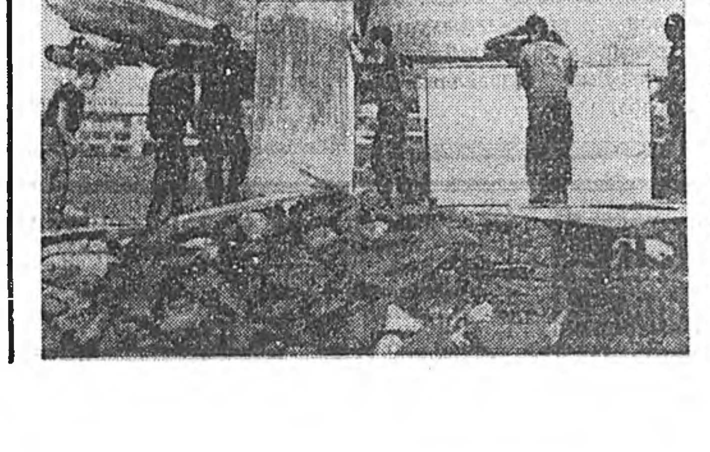

ГОРИТОЙ ХУБИТА

УЛААН-БААТАР. Улаан-Баатарай түмэр замай коллективэй түсэбтэ даабаринуудаа амжалтатайгаар дүүргэхэдэнь үйлэдбэриин шэнэ юумэ үүсхэгшэд горитой хубитаяа оруулна. Гансахан нёдондо жэлдэ эндэ уралан нарижуулгын 400 шахуу дурадхал бүридхэлдэ абтаһан байгаа. Энэнь түлишэ ба элшэ хүсэ гамтайгаар хэрэглэхэ, хүндэ хүдэлмэри оньһожоруулха арга олгоо һэн. Тэдэнэй олонхинь үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, хахад миллион тугрик алмагдаһан байна. Монголой арадай ажахын бүхы һалбаринуудта ухаалан зохёолгын хүдэлөөн дэлгэрнэ. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада ухаалан зохёогшодой тоо 4 дахин, харин тэдэнэрэй оруулһан дурадхалнуудай тоо 3,5 дахин олошорһон байна.

(ТАСС).

ДҮЛЭТЭ ЖЭЛНҮҮДЭЙ БААТАРНУУД

ЗҮРХЭТЭЙ СЭРЭГШЭҺЭЭ ҺОМОНШЬЕ ДАЛТИРДАГ

Бальжин Дашиевич Дашиевтай би 1942 ондо кавалерийскэ запасной 21-дэхи полкдо танилсаhан хүм. Тэрэ 9-дэхи эскадрондо алба хэжэ байгаа, дайшалхы хэрэгые шунангяар шудалдаг hэн.

1942 оной январь соо 9-дэхи ба 6-дахи эскадронуудай сэрэгшэд болон командирнууд фронт ерэжэ, генерал-майор И. А. Плиевэй хүтэлбэрилжэ байhан гвардейскэ кавалериин 2-дохи корпусой бүридэлдэ ороо бэлэйбди Тиигэжэ дайшалхы замнай эхилээ hэн. Бинь хүндөөр шархатаhан тула Берлин хүрэжэ шадаагүй hэм. Харин Бальжин Дашиевични Эльбэ мүрэнhөө мориёо уhалха, Берлин город дээрэ Илалтын туг үргэлсэхэ золтой байгаа.

Б. Дашиев бидэ хоёр 1943 ондо, Курска дүхэригтэ боложо байhан шуhата тулалдаанай үедэ хахасаа hэмди. Тэрэ гэhээршье харалсаа, мэдэлсээгүй байhан аад, аяар 33 жэлэй үнгэрhэн хойно, Захаамин нютагай энэ нүхэртээ уулзаhамни гоё бэлэй. Энэ ушар тухай хөөрэбэл, иимэ юм. Захааминай районой «Ажалай туг» газетэдэ дайшалхы дурсалгануудаа толилуулhанайм hүүлээр Бальжин Дашиевич намайе бэдэржэ, Улаан-Үдэ ерээ hэн. Удаан саг соо бэе бэе тухайгаа юушье мэдээгүй ябаhан дайшалхы хоёр нүхэдэй уулзалгын ямараар үнгэрhые тухайлхаар ёhотой гэжэ hанагдана. Хани халуунаар тэбэрилдэн золгоходоо, хүдэр шанга бэенүүдэйнгээ үбгэрhэниие тухайлаа hэмди. Дайшалхы нүхэртэеэ үнгэрhэн дайн, хамта алба хэhэн нүхэд тухайгаа hүниие hүнилэн хөөрэлдөө hэмди.

Москва шадарhаа эхилээд, Эльбэ хүрэтэр ошоhон энэ сэрэгшын хүндөөр шархаташа унангүй, өөрынь хэлээшээр хүнгэхэнөөр гарсалдажа, түрэл нютагаа амиды мэндэ бусаhаниинь намда тон hайшаалтай байба. Бүхы хөөрэhэн хөөрөөгөөрнь бодоходо, эрэлхэг зоригтой ямаршье аюулhаа айхагүй зүрхэтэй энэ хүнhөө дайсанай hомоншье далтиржа, тудаагүй гэжэ hанаа hэм. Иигэжэ хэлэhэмни арад зоноймнай хэлэдэгhээ, тэдэнэй дууладаг дуунhаа эхитэй гээшэ. Теэдшье нүхэрни үнэхөөрөө зүрхэтэйшье, шадабаритайшье, болгоомжолжо шадахашье хүн байхаhаа гадна, Эхэ орондоо хизааргүй ехээр дуратай hэн.

1942 оной август соо болоhон тулалдаан мүнөөшье элихэнээр hанагдана. Ороноймнай ниислэлые ээлхээр добтолжо байhан дайсанай соединенинүүдэй урдаhаа манай 3-дахи, 4-дэхи дивизинүүд шэглэбэ. Дайсан Гжать голой эрьеэр өөртөө таатай зохид байрануудые ээлжэ үрдиhэн байгаа. Тиимэhээ тэдэнэр манай морин сэрэгые эмхитэйгээр, нэгэ захиралта доро хүүеhэн дүлэтэ галаар угтаха аргатай байгаа бшуу. Голой баруун эрьедэ үсэд шанга тэмсэл эхилбэ. Бидэнэр дайсанай хамгаалалтые хэдэ дахин эбдэжэ оробошье, таhалгаряагүйгөөр нэмэжэ байhан хүсэндэнь тэсэжэ ядаад лэ, hөөргөө тэхэрихэ баатай болтожо байбабди. Тиимэhээ Гжать мүрэнэй баруун эрье тээшэ артиллери ба миномедуудые үтэр түргэн гаргаха шухала болоод байба. Сапернуудай эскадронууд лэ эндэ горитой үүргэ дүүргэжэ шадаха байгаа. «Сапернууд-гвардеецүүд! Голой саана байhан нүхэдтнай өөhэдыгөө уялгые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ байhандатнай этигэнэ. Тулалдаанаймнай амжалта таанадhаал дулдыдахал». гэhэн уряатайгаар дивизиин политотдел сапернуудта хандаба.

Дайсанай авиациин таhалгаряагүй бомбодолго, артиллериин дүлэтэ буудалга доро уhанай нүгөө эрьедэ гараа hэмди. Политотделэй болон нүхэдэйнгөө этигэл найдабариие харюулхын тула сапернууд үнэн зүрхэнhөө оролдоо бэлэй. Хэдэн сүүдхын туршада тэдэнэр унтаха нойргүйгөөр, амарха амаралтагүйгөөр үдэрэй хэдэн рейс хэжэ, бомбодо ороhон паром болон hаланууды заhабарилжа, шэнэнүүдые дары хэжэ байhан юм.

Гвардиин лейтенант Петров түрүүтэй сапернууднай баатарлиггаар ажалаа бүтээжэ, бидэ, артиллеристнүүд болон минометчигууд, hүниндөө уhаяа гаталжа, нүгөө эрьедэ гараад, немецүүдэй эзэлжэ байhан плацдарм буляажа абаа hэмди.

Август соо болоhон үсэд шанга тулалдаануудай hүүлээр, корпусоймнай хоёрдохи эшелондо оруулагдаад байхада, полкын шэнэ командир майор Клименко нютагаймнай хүн Дашиевые магтан: «Монголнуудни бэрхэнүүд даа!» гээ hэн. Харин монголнууд гэхээр хүнүүдынь бидэ, нэгэ хэды бурядууд hэмди. Тиихэдэ бидэнтэй ээм ээмээ зэргэлүүлэн тэмсэжэ ябаhан узбек, казах, киргиз яhатан мүн лэ энэ тоодо дурдагдадаг байгаа.

Бальжин Дашиев 9-дэхи кавполкын бусад минернуудтай хамтэ манайхинай эзэлhэн hуурин тосхонуудые минын аюулhаа сэбэрлэжэ, минээр хушагдаhан полинууд дээрэ зуруудуудые гаргалсаhан, тэмдэгүүдые хэлсэhэн байха юм.

Нэгэ иимэ ушарые hайн hананаб. Полкымнай батарей болон бидэ, минометчигууд, дайсанай минэнүүдээр «таригдашаhан» намагта нэгэтэ hуушабабди. Тиихэдэмнай сапернууд, тэдэнэй дунда гвардиин ефрейтор Дашиев, тэндэhээ минэнүүдыень суглуулаад, бургааhа модо дэбдижэ, зэр зэбсэгүүдээ, эдеэ хоолоо гаргаа hэн. Энэ үедэнь агаарта бии болоhон хоёр немец самолет бидэниие буудажа, бултанаймнай дуратай подполковник Капустиниие шархатуулба. Унажа ябаhан мориниингьшье үхэбэ. Харин Дашиев командираа аюулгүй газарта гаргаа hэн.

Энэ нүхэрнай саашанхишье тулалдаануудта нэгэнтэ бэшэ шалгараа юм. Нэгэ полкдо алба хэжэ ябаhан, мүнөө амгалан мэндэ ажаhуужа байhан нүхэд И. С. Салимов (Ташкент), Д. П. Сапинский, И. М. Верзилов, П. Е. Иванов (Улаан-Үдэ), И. Ф. Чернов, Н. И. Богдашко (Красноярска хизаар) болон бусадай хөөрэhэнэй ёhoop Бальжин Дашиев 1943 оной хабар Сумской областиин Степное гэжэ hууринай хажууда фашистнуудай «Тигр» гэжэ хоёр танкые тэhэлhэн алдартай.

Тиихэдэ мүн лэ манай нютагай хүнэй хабаадалгатай сапернуудай бүлэг 1943 оной намар командованиин тусхай захиралта дүүргэн, дайсанай уурхайлhан Брянскhаа Олсуфьево станци ошоhон түмэр зам тэhэлhэн, хэлхеэ холбооень таhалhан байна.

Энээн тухай Б. Д. Дашиев мүнөө иигэжэ дурсадаг:

Брянска областьдомнай байрлаhан дайсанай тала руунь 160—170 километр орошоод. хүреэлэгдэшообди. Тиин hара хахадай турша соо дайсанай булюу хүсэнтэй тэмсэхэ ушартай болобобди. Өөhэдынхидhөө таhаршаhан бидэнэй удангүй хла бута сохигдохо байhанда фашистнар ехэтэ этигэнхэй байгаа. Тииhэндээ ородуудай угаа ехэ кавалери хүреэлэгдээд, түсэбэй ёhoop амжалтатай үгы хэгдэжэ байна гэжэ байжа радиостанцяараа хашхаралдаhан юм. Отделениимнай командир Олсуфьево станци хүрэтэр ошоhон түмэр замые тэhэлхэ даабариие Сазонов, Бобылев бидэ гурбанда даалгаа hэн.

Түмэр зам тэhэржэ, дайшалхы захиралта амжалтатай дүүргэгдээ.

Байгалай эрьеhээ дайнда мордоhон Дашиев дайшалхы ута зам гаталаа даа. Дүн хамта 1390 үдэр ба hүниин туршада энэ сапер дайшалхы жагсаалда зогсон, Гжать, Вазуза, Десна, Сож, Днепр, Припять, Вислэ, Одер, Шпрее гэхэ мэтэ гол мүрэнүүдые дабажа, Курск, Севск, Гомель, Могилев, Мозырь, Седлец, Варшава, Бромберг, Польцын, Шторков хотонуудые сүлөөлэлсэhэн, Берлин абаха операцида хабаадалсаhан намтартай.

Командованиингаа дайшалхы даабаринуудые жэшээтэ hайнаар дүүргэжэ ябаhан гвардиин ефрейтор Бальжин Дашиевич Дашиев «Эрэлхэг зоригой түлөө», «Москвае хамгаалhанай түлөө», «Берлиниие абалсаhанай түлөө», «Германиие илаhанай түлөө» гэhэн медальнуудаар шагнагдаhан байна.

Илалтын салюдай нижаганаhанай hүүлээр сэрэгшэ нютагаа бусажа ерээ hэн. Дүрбэн жэлэй турша соо тэрэниие hомоншье, снарядшье дайраагүй. Сибириин хүдэр шанга бээтэй хүбүүн дайн сэрэгэй зоболонгуудые бүгэдыень даажа, дабажа гараа.

Түрэл hайхан Дүтэлүүртээ ерэhэн энэ нүхэрнай сэрэгэйнгээ хэрэгсэлые амгалан байдалай зэр зэмсэгээр hэлгээ hэн. Ашаг үрэтэй ажалаараа хүрьhэтэ халуун Газарайнгаа шархануудые аргалалсахаб гэжэ дайнда унаhан нүхэдэйнгөө хүүр дээрэ хэлэhэн үгэнүүдээ нангинаар тэрэ бүтээнэ. Дайнай hүүлээр хори hайса гаран жэлдэ тэрэ хүдөө ажахын үйлэдбэридэ хүдэлөө юм. Табан үхибүү хүмүүжүүлжэ, хүн болгоо.

Наhанайнгаа амаралтада гараhан Бальжин Дашиев Дүтэлүүрэй дунда hургуулиин hурагшадай дуратай айлшадай нэгэниинь юм.

С. ХАНДАЖАПОВ,
дайнай ветеран.

РАЙОНОЙ О[...]
ТЭМДЭГЛ[...]

Һаяхан Түнхэнэй районой эмх[...] гүйсэбэ. Энэ ехэ баярай үдэртэ[...] райкомой болон арадай депута[...] баяр ёhололой хамтын зүблөөн [...] дэбэ. Зүблөөнэй эхилхын урда [...] гэ ороноо хамгаалгын Агуехэ [...] унаhан нютагай сэрэгшэ хүбүүд[...] рой Ж. Е. Тулаевай хүшөөнүү[...] бигдаа, мүн Түнхэнэй аймагай [...] сиин, районно комсомольско [...] үнгэргэгдэhэн байшангуудта. 192[...] В. И. Ленинэй наhа барахада, [...] барилгысень эхилhэн Хэрэнэй ду[...] альна хабтагайнууд хададгажа, [...] байдалда нээгдээ. Удаань зүблө[...] ла КПСС-эй райкомой нэгэдэхи [...] нов элидхэл хэhэн байна.

Түнхэнэй район Буряадай [...] эгээн түрүүшын районуудай [...] hэн 60 жэлэй туршада район [...] хүтэлбэри доро тэмсэлэй гал ду[...] тээшэ дабшаhан замаар үсэдөөр [...] танигдашагүй болоторнь hэргээ[...] Совет засагай жэлнүүдтэ Түнхэн[...] сэ ехэтэй колхоз, совхозууд, пр[...] нууд бодоо, эрдэм соёлой хүбис[...] гэгээрээ. Арад зоной ажаhуудал [...]

Элидхэлэй удаа амаршалгын [...] комой бюрогой гэшүүн, республи[...] Президиумэй түрүүлэгшэ Б. С. [...] хозой парткомой секретарь С. [...] ветеран Ж. Д. Халудоров, МНР[...] арадай хуралай управлениин түр[...] колхозой Галбын тракторно-тар[...] шүүн, БурАССР-эй Верховно Сове[...] кинов, Эрхүүгэй областиин КПС[...] мой секретарь В. П. Козленко, [...] директор В. З. Доржиев, ВЛКСМ[...] секретарь А. Б. Бараев, Горхоной [...] Д. Д. Халангуева, Ахын районой «[...] редактор К. Д. Тулуев, Слюдянск[...] чад инженер И. М. Зарубин, Р[...] Бандеев, Түнхэнэй совхозой ого[...] Хэрэнэй поссоведэй түрүүлэгшэ [...] хэлээ.

Баяр ёhололой зүблөөнэй түгэс[...] түрүүшүүлдэ орден, медаль бол[...] нууд барюулагдаа, ехэ концерт [...]

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ, АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛАЙ ТҮЛӨӨ

АКАДЕМИК ВЕЛИХОВ: «ядерна дайнай аюулта хойшолонгууд»

— Ядерна зэбсэг хэрэглээ hаа, газаэ дээрэхи дулаае аюултай ехээр хороохо байна. Энэ ушар бүхы дэлхэйдэ муугаар нүлөөлхэ, манай юртэмсэ дэлхэй дээрэхи ажамидаралда аюул тохёолдуулхал. Европо болон Америкын хэдэн оронуудай эрдэмтэд тиимэ тобшолол хэбэ. Папска Наукануудай академиин үүсхэлээр өөhэдынгөө хэhэн шэнжэлгын үрэ дүнгүүдые халан абалсахын тула тэдэнэр hая Ватиканда суглараhан байгаа, — гэжэ мэдээжэ совет эрдэмтэ-физик Евгений Павлович Велихов Римhээ бусаhанайнгаа hүүлээр АПН-эй корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлэбэ.

— Ушар юуб гэхэдэ, угаа ехэ наранай элшэ хүсэн ямаршье hаадгүйгөөр газарай атмосферэ соогуур нэбтэрэн ерэнэ. Тэрээнhээ инфракрасна элшэ туяа сасаржа, атмосферэдэ таража, дулаасуулна гээшэ. Тиигээд ядерна тэhэрэлгэнүүдэй эсэстэ галта халуун шуурган эбхэржэ, нилээд ехэ дайдада дэлгэржэ магад. Тиихэдэ дэлхэй дээрэ, тусхайлбал, Европодо, түлишэ болохо зүйлнүүд нилээдгүй ехэ ааб даа. Хэрбээ ядерна зэбсэг хэрэглээ hаа, угаа ехэ утаа уняар гаража, углерод бии болоод, газарай атмосферэ ба сагай уларилые хубилгахадаа болохол. Тропосферэдэхи hалхинай байдал бүримүhэн хубилха, хүсэ ехэтэй hалхин бууха байна. Тиихэдээ СССР-эй Наукануудай академиин тоолонтодорхойлдог түбэй багсаамжалhанай ёhoop, тэрэ дары утаа уняараар дэлхэйн оумбэрсэгые бүрхөөжэрхихэ болоно. Эсэстэнь газар дэлхэйн радиационно тэнсүүри hалажа, газарай дулаан дунда зэргынхиhээ табин градусаар доошолхо гэхэ гү, али дэлхэй дээрэ хаа хаанагүй нульhаа доошо бууха юм. Энэ ямар ушартай болохоб гэхэдэ, хамаг байгаали, мүн Газар дээрэхи бүхы амитай юумэн хосорхол...

— Мүнөө үедэ эрдэмтэд олон шэнжэлгэнүүдтэ үндэhэлhэн баримтануудтай гээшэ. Тиихэдээ, сагта магад, ядерна дайн болоо hаа, угаа ехэ усал аюулай хойшолонтой байха юм гэжэ тон нарин эрдэм-шэнжэлгын үндэhэн дээрэ тэдэнь тодорхойлно. Мүн ондоошье нэгэ асуудал бии. Ядерна хүсэеэ дээшэлүүлхэдээ, тэрэниие хэрэглэхэ ябадалhаа бэеэ бариха ушартай болодгохо юм гэжэ зарим зондо номнохые оролдодог байна...

— Холбоото Штадуудай гансаараа ядерна зэбсэгтэй байhан үедэ СССР-тэ ядерна хүсэнэй бии болоhон ушар тэрэниие хэрэглэлгэhээ бэеэ бариха баатай болгобо гээд харамаар байгаа. Тиин мүнөө зүүншье, баруушье оронуудай хоорондо адли ядерна хүсэтэй болоhон сагта тиимэ зэбсэгүүдые бүри шэнэдхэн hайжаруулжа, саашадань ехээр хэгдэжэ байhан түхеэрэлгэ hанаа заяанда ороогүй ехэ хойшолондо хүргэжэ болохо юм.

Тиимэhээ ядерна зэбсэг түхеэрэлгэ бүтээн гаргалгые дары зогсоохо тухай дурадхал ушар ёhо ойлгохо бүхы хүнүүдэй зүгhөө мүнөө дэмжэгдэнэ гээшэ. Мэдээжэ зарим хүсэнүүдэй зүгhөө, эсэргүүсэлтэ хэгдэхэдээ, энэ үүсхэлыемнай политическэ шиидхэбэри болгуулнагүй бшуу. Эдэ бэрхэшээл түбэгүүд дабгдаха аабза гэжэ hанадаха байнаб.

— Имагтал ехэ нэрэтэй, солотой эрдэмтэд ядерна дайн байлдаае зайсуулан саралгада нилээд ехэ хубитаяа оруулжа шадаха юм гэhэн бодол hүүлэй үедэ дэлгэрэнхэй. Мүн тиихэдэ римскэ папа инмэл уряатайгаар хандаhан байна ха юм...

— Ядерна дайн тухай, тэрээнтэй холбоотой асуудалнууд тушаа научна үндэhэтэй хараа бодол тодорхойлхо зорилготойгоор эрдэмтэдэй уласхоорондын хүндэтэ комитедые байгуулха тухай hанамжын Москвада 1981 ондо дэбжүүлэгдэхэдэ, баруун оронуудай политическэ бүлэгүүд дурагүйгөөр, мүн эрдэмтэдынь найдалгүйгөөр хандаhан юм. Гэхэ зуура, тиимэ бодол hүүлэй жэлнүүдтэ хубилhан байна. Врачнууд энэ талаар ехэ үүргэ дүүргэбэ. Тэдэнэр ядерна дайнай хойшолонгуудые медицинын хараа бодолтойгоор шэнжэлhэн байна. Тэдэнэй гаргаhан тобшолол иимэ: ядерна дайн гээшэ hүүлшын тахал болохо, тэрэниие зайсуулан сараха гээшэ тэмсэлэй талаар ори ганса арга мүн.

Мүнөөнэй сагта янза бүриин мэргэжэлтэй улам олон эрдэмтэд энэ асуудал шэнжэлнэ. Энэ хадаа уласхоорондын байдалай саашадаа хурсадаhан дээрэhээ шалтагаална гээшэ. Мүнөөнэй американ захиргаанай замбуулинда дайнай зэбсэг түхеэрхэ, тиихэдээ бүхы зүйлэн: стратегическэ, дундуур зайда буудаха ба тактическа ядерна зэбсэгүүдые hэльбэн нарижуулха гэhэндэнь, эрдэмтэд ехээр hанаата болоно. Эсэстэнь хүн түрэлтэн түгшүүрилтэй байдалда ороно. Тиимэhээ саг дары зогсохоор болоо гэжэ ушар ёhо ойлгохо хүн бүхэн мэдэнэ. США-гай конституциин ёhoop болоходоо, энэ правительство дайнда илахын түлөө бэшэ, харин өөрынгөө арадта аюулгүй байдал хангахын түлөө харюусалгатай юм. Буу зэбсэг яаралтай түргөөр түхеэрхэ зам дээрэ Вашингтоной захиргаанай шэнэ алхам хэхэ бүхэниие харахада, аюулгүй байдалай улам найдабаригүй боложо байhаниинь элирнэ.

— Ядерна дайнай хойшолонгуудые бүхы талаhаань шэнжэлхэ, тиимэ дайн байлдаан огто хэрэггүй гээд тайлбарилан харуулха тодорхой зорилго эрдэмтэдэй урда табигдана гээшэ аабза?

— Тон зүб. Энээниие моральна талаhаань харабал, хэзээдэшье бүтэшэгүй юумэ шэнжэлхэ гээшэ ехэл хүшэр хүндэ ашаан гээшэ ааб даа. Тиимэ тула бидэнэй хэр зүб гү, али буруу байhые мэдээд яалайб гэдэгые түйлаха гээшэ эрдэмтэдэй уялга болоно. Тиигээд ерэхэдээ бидэнэр ядерна зэбсэг гээшэ саашадаа дайнайшье, политикыншье зэбсэг болохо ёhогүй гэжэ тон тодорхойгоор тайлбарилхын тула хүсэ шадалаа элсүүлхэ зэргэтэйбди. Советскэ Союзай дурадхаhанай ёhoop, тиимэ зэбсэгүүдэй нөөсэ түрүүшээр аб адлихан хороогдохо, удаань бүрин гүйсэд усадхагдаха ёhотой.

Юрий ЕФРЕМОВ.
(АПН).

ХРОНИКО

Пенсидэ гараhантайнь дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум 1984 оной февралиин 21-нэй Указаар нүхэр Ц. Ц. Митыповые Буряадай АССР-эй Телевидени болон радио-дамжуулгын гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшын тушаалhаа сүлөөлбэ.

УРАН ГАРТАЙ ОЁДОЛШОН

Һиилүүршэ, мүнгэшэ дархашуулай уран гоёолто, зүүдхэл, бэлэг, дурасхаалнуудай зүйлнүүдые бүтээдэг Улаан-Үдын туршалгын заводой коллективтэ гансашье дархашуул ажалладаг бэшэ, мүн эндэ уран гартай оёдолшод олон. Тэдэнэр бэлэг, сэлэгүүдые уран гоёор оёжо, бэлэглэдэг юм.

Заводой оёдолой цех соо ороходоо, уран гартай эхэнэрнүүдэй сүлөөгүй ажаллажа байхыень харахат. Эдэнэрэй дундаhаа Лариса Анатольевна Цвик гэгшын хүтэлбэрилдэг бригада үндэр бүтээсэтэ ажалаараа мэдээжэ болонхой. Бригадын гэшүүд үдэр, hара, квартал бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэжэ ябадагаараа коллективэйнгээ дунда суурхана.

— Оёдолой энэ цехтэ хүдэлжэ эхилhээр наймадахи жэлээ болобоб. Эбтэй эетэй коллективэй гэшүүн болоhон түрүүшын үдэрhөө даабаряа үлүүлэн дүүргэхын хойноhоо эрмэлзэдэг hэм, — гэжэ коммунист Цвик хөөрэдэг.

Ажалай баян дүршэлтэй болоhон Л. А. Цвик уран гартай оёдолшоной мэргэжэлдэ хэдэн залуушуулые hургажа гаргаhан байна. Заводойнгоо парткомой гэшүүн Цвик халаанайнгаа даабари 219—220 процент хүрэтэр дүүргэжэ, оёдолшодой дунда дэлгэрhэн мүрысөөндэ хододоо түрүү hуури эзэлжэ ябадаг юм.

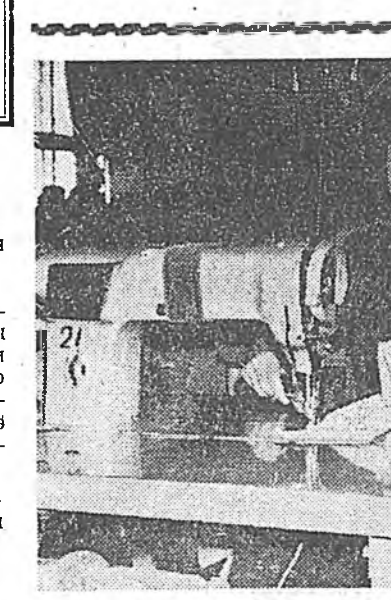

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: дүрбэдэхи разрядтай оёдолшон Л. А. Цвик ажалдаа.

В. МУЛЛЕРАИ фототекст.

ЕХЭ ШҮҮБЭРИНҮҮД

Оборонно бүлгэмэй түлөөлэгшэд сэрэгэй эрдэм мэдэсэ хүн зоной дунда үргэнөөр дэлгэрүүлхын, спортын сэрэгэй-техническэ зүйлнүүдые хүгжөөхын, залуушуулые Совет Армиин албанда бэлдэхын тула ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри ябуулдаг гээшэ. Эдэ бүгэдые үнгэргэхын тула материально-техническэ бааза, hуралсалай эмхи зурганууд, спортивна түхеэрэлгэнүүд шухала хэрэгтэй бшуу.

Тиимэhээл СССР-эй ДОСААФ-ай лотерейн наадануудые үнгэргэлгэ хадаа оборонно бүлгэмэй материально-техническэ бааза hайжаруулгада шухала арга нүхэсэл болодог юм.

Лотерейн наадануудта хабаадахадаа, оронойнгоо бэеэ хамгаалхы шадабариие бэхижүүлгэдэ туhаламжа үзүүлнэ гээшэбди. Буряадай ажалшад энэ наадануудта ехэл дуратайгаар хабаададаг гээд ханалтатайгаар тэмдэглэлтэй.

СССР-эй ДОСААФ-ай 1983 оной хоёрдохи лотерейн биледүүд хүн зоной дунда тараагдаhан байна. Хэрбээ биледүүдэй үнэ сэнгэй 90.000 түхэригтэ hаань, шүүбэринүүдэй хэмжээн 47696 түхэригтэ хүрөө. Фрунзе хотодо үнгэргэгдэhэн энэ наадаанай үедэ Буряадай ажалшад иимэ шүүбэринүүдтэ хүртөө гэбэл: «Жигули-21013» автомобиль, «Москвич-412 ИЖ 28-1» автомобиль, «М 67-36-Урал» түхэлэй коляскатай хоёр мотоцикл, «ИЖ-Юпитер-4К» түхэлэй коляскатай хоёр мотоцикл, 21 радиоприемник, 20 магнитофон, элдэб маркын 20 часууд, 12 фотоаппарат, резиновэ 6 онгосо, аяншалагшадай 5 палатка, 11 электроприбор, 4 кинокамера ба бусадшье үнэтэй сэнтэй зүйлнүүд болоно.

Мүнөө үедэ СССР-эй ДОСААФ-ай 1984 оной түрүүшын хэhэгэй лотерейн биледүүд ДОСААФ-ай бүхы эхин эмхинүүдтэ, нөөсэлгын кассануудта, магазинуудта, «Союзпечатиин» киоскнуудта худалдагдана. 1984 оной июлиин 1-дэ лотерейн наадан үнгэргэгдэхэ юм.

СССР-эй ДОСААФ-ай 1984 оной лотерейн биледүүдые худалдан абыт!

Г. МАРТЫНЮК,
ДОСААФ-ай Буряадай обкомой ахалагша инструктор.

ЧЕМПИОН ТОДОРОО

Шатараар облпрофсоведэй түрүү hуури эзэлхын түлөө эхилhэн мүрысөөн дүүрэжэ, чемпионоо тодоруулба. Түрүү hуури эзэлхын түлөө болоhон шанга тулалдаанда «Буревестник» бүлгэмэй командын шатаршад шадамар бэрхээр наадажа облпрофсоведэй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Студентнэрэй команда hүүлшынгээ наада «Урожай» бүлгэмэй шатаршадтай үнгэргэhэн байгаа. Спортын мастерта кандидат Баир Митыпов хүдөө ажахын институдай доцент Батомункуевые торгоонгүй шүүжэ гараа. Республикын чемпион Баир Буруев Сергей Бабуевые, Эдуард Халудоров Чимит Цырендылыковые, Энгельсина Улымжиева Татьяна Агафоновае шүүhэн, Согто Намжилов, Валерий Залкинд гэгшэд тэнсэhэн байна.

Бүхы уулзалгануудай удаа «Буревестнигэй» команда 31,5 очкотойгоор түрүү hуури эзэлжэ, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Мүрысөөндэ хоёрдохи hуури эзэлhэн ЛВРЗ-гэй спортын клубай команда «Трудовые резервы» бүлгэмэй шатаршадтай тэмсэхэдээ, 21,5 очкотой болоhон байгаа. «Урожай», «Спартак», «Труд» бүлгэмүүдэй командануудудаадахи hууринуудые эзэлбэ.

Шатаршад сооhоо нэгэдэхи хюлгэ дээрэ наадаhан «Урожай» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Валерий Залкинд зургаан очко абажа, түрүү hуури эзэлээ. Удаадахи hууринуудые Баир Митыпов, Баяр Буруев, Эдуард Халудоров, Татьяна Агафонова гэгшэд өөhэд өөhэдынгөө хюлгэ дээрэ эрхим бэрхээр наадажа гараа.

Мүрысөөндэ эрхимлэhэн командада облпрофсоведэй дамжуулгын кубок, грамота барюулагдаа. Мүн эрхим дүн харуулhан шатаршад үнэтэ бэлэг, грамотануудта хүртөө.

Л. ГАРМАЕВА.

ДУЛААНАЙ ДҮТЭЛ[...]

Үбэлэй hүүлшын hарада үдэрэй ута болохо бүри, наранай элшэ хурсадажа, нюдэ hаргаама нарата үдэрнүүд олоор үзэгдэнэ гээшэ. Февраль hарада hүниндөө хүйтэн хонооше hаа, үдэрынь урин дулаан, хабарайхидал адли игаабарита үдэрнүүд олон болоно.

Байгша оной февраль hарада сагай уларил ямар байгааб гэhэн асуудал бидэнэрые hонирхуулна. Һарын түрүүшын арбан хоногто республикын нютаг бүридэ хаhсуу хүйтэн үдэрнүүд үзэгдөө. Тиин түбэй болон урда районуудта дунда зэргээр 20—25 градус хүйтэн болоо гэхэ гү, али энэнь үнгэрэгшэ жэлэйхиhээ 1—2 градусаар үлүү болоhон жэшээтэй. Республикын баруун ба хойто нютагуудта 25 — 30 градус хүйтэн болоhон байна. Энэнь урда жэлнүүдэйхиhээ 1 — 3 градусаар доошоо байhан болоно. Үнгэрөөд байhан энэ үе соо Баргажанай, Хурамхаанай районуудта 40—44 градус хүйтэн үзэгдэбэ.

Мүн энэ үе соо саhан багаар ороо. Баргажанай, Прибайкалиин районуудта 3—6, бусад нютагуудта 1—5 миллиметр тухай саhан ороhон байба. Прибайкалиин, Баргажанай районуудта ороhон саhанай зузааниинь 20—30 сантиметр болоно. Мүн Загарайн, Хориин, Хэжэнгын, Зэдын районуудта 2—10, бусад нютагуудта 10—15 сантиметр болоhон байна.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Хүдөөдэ—хамтын подряд» — түрүү бэшэг. СССР-эй Верховно Соведэй hунгалтын хүндэлэлдэ — суглуулбари. «Шэнэ зорилгонуудые бэелүүлхэ»—hунгагшадай П. Н. Демичевтэй уулзалга. «Общественных, хүн бүхэнэй аша туhада»—hунгагшадай В. М. Чебриковтэй уулзалга. Хүндэтэ нэрэ зэргэнүүд, шагналнууд.

Хоёрдохи хуудаhанда. Түрүү дүй дүршэл — табан жэлэй нөөсэ арга боломжо. «Һайн эхин» — Н. Дегтярёвой статья. «Һунгуулиин шэнэ участогта»— А. Коротаевагай статья. «Хамтын подряд хэрэглэлгын хүндэ зам дээрэ»—С. Прокопишкогой статья. Н. Ефимовэй фото-мэдээсэл.

Гурбадахи хуудаhанда. «Баян уран бэлиг»—Ч. Гомбоиной статья. Хилын саанаhаа.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. «Һуклануудай хүндэ хүшэр байдал» — С. Прокопишкогой статья. «Дабтагдамаар дүй дүршэл» — В. Бадмаевай статья. Нютаг нютагай hонин. Спорт. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.50 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — Мультфильмнүүд. 10.35 — «Взять живым» — гурбан серитэй уран hайханай фильм. (3-дахи сери). 11.40—«Аяншалагшадай клуб». 12.40—Шэнэ hонин. 15.15 — Шэнэ hонин. 15.35 — Шэнэ газар ашаглажа эхилhээр 30 жэлэй ойдо. Баримтата фильм. 16.30 — Уласхоорондын конкурсын лауреат А. Дмитриев наадаха. 17.00 — «Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ».

Улаан-Үдэ. 17.30 — Совет Армиин ба Далайн-Сэрэгэй Флодой үдэртэ зорюулагдаhан дамжуулга. 18.30 — «Байгал» — нютагуудай hонин.

Москва. 18.45 — «Һунгалтые угтуулан».

Улаан-Үдэ. 19.00 — «Нүхэр, дуун» — телефестиваль.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Саяан» — хүдөөгэй ажалшад тухай дамжуулга. 20.30 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 20.50 — «Так и будет» — уран hайханай фильм. (2-дохи сери). 22.00 — «Время». 22.40 — «Челюскинская эпопея» — баримтата фильм. 23.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.35— Географи. 7-дохи класс. 10.05— Француз хэлэн. 11.05 — ПТУ-гай hурагшадта. Физикэ. 11.35, 12.40 — Түүхэ. 9-дэхи класс. 12.10 — «Гэр бүлэ ба hургуули». 13.15 — Юрэнхы биологи. 10-дахи класс. 13.45 — Француз хэлэн. 14.15 — ПТУ-да ямар мэргэжэлдэ хайшан гэжэ hурганаб. 14.45 — Телеочерк. 15.20 — «Дайнай жэлнүүдэй шүлэгүүд ба дуунууд».

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат 2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды —2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-36, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-61, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие —2-35-95, отдел объявлений —2-65-54.

Республиканская типография [...] ственного комитета Бурятской [...] делам издательств, полиграфи[...] ной торговли г. Улан-Удэ, ул. Л[...] Н-00341. Заказ № 45. Инде[...]